

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem ni edziel i świąt.
Do „Dziennika“ dołącza się co tydzień „SPORT POMORSKI“.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu, ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.00 zł. miesięcznie, 9.00 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.36 zł. miesięcznie, 10.08 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.00 zł., za granicę 9.50 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, z abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 223.

BYDGOSZCZ, czwartek dnia 27 września 1928 r.

Rok XXII.

Nowiny polityczne.

Przed otwarciem Sejmu. — Program prac budżetowych. — O lewicową większość rządową. — P. P. S. na wulkanie.

Warszawa, 25. 9.

Jak wiadomo, w ub. piątek premier Bartel odwiedził w gmachu sejmowym marszałka Sejmu Ig. Daszyńskiego. Rozmowa dotyczyła terminu otwarcia Sejmu, porządku prac sesji budżetowej i ewentualnego utworzenia większości rządowej, której poparcie przedłożenia rządowe. Zapytany przez naszego warszawskiego współpracownika marsz. Daszyński — o terminie rozpoczęcia obrad sejmowych dał wymijającą odpowiedź, gdyż zależne to będzie częściowo od wyniku konferencji przewodniczących klubów sejmowych, która się odbędzie pod przewodnictwem marszałka w dniu 1-go października. Obrady sejmowe nie rozpoczną się jednak wcześniej, jak w drugiej połowie października.

Na konferencji tej w dniu 1 października omawiany będzie program prac nadchodzącej sesji budżetowej. Marszałek Daszyński będzie się starał również wy badać sytuację, czyby nie udało się stworzyć większości dla poparcia przedłożeń rządowych. Gdyby stworzenie stałej większości stało się niemożliwe, wówczas podjęte będą zabiegi w myśl propozycji premiera Bratla, o stworzenie większości „od wypadku do wypadku”.

Rząd w ten sposób raz jeszcze stara się o wynalezienie dróg wzajemnej współpracy. W kombinacji tej chodziłoby o pozyskanie stronnictwa P. P. S. i Wyzwolenia.

Sfery polityczne jednak nie przewidują żadnego powodzenia akcji, zmierzającej do stworzenia owej większości rządowej, dopóki w P.P.S. nie zwycięży grupa „Piłsudczyków” z posłem Jaworowskim na czele, którzy przez zdecydowane poparcie rządu chcą wywierać większy wpływ na akcję rządową. Dotychczas stanowią oni mniejszość, mimo, iż szeregowcy z P.P.S-u, ogół zgrupowany w tej partji dość już ma bezowocnej opozycji. Na tem tle kto wie — czy w krótkim czasie nie dojdzie do rozłamu P. P. S.

Ostatnio prasa warszawska coraz głośniej mówi o ostrych fermentach w P. P. S., na co wskazują nast. fakty: pos. Jaworowski, który dąży do współpracy z rządem przestał cieszyć się sympatją leib-organu P. P. S. „Robotnika”; „Robotnik” powstrzymał się od ogłoszenia notatki o jego odczycie publicznym p. t. „O trudnościach legalnego ruchu robotniczego”. Doszło nawet do tego, iż na posiedzeniu Centr. Komitetu Wykonawczego P. P. S., który obradował w gmachu sejmowym poseł Żuławski postawił wniosek o oddanie pod sąd partyjny pnc. Jaworowskiego za to, iż ten wyłamuje się z ogólnych wskazań partji i w łonie Okręg. Kom. Robotni-

Na zgliszczach madryckich. 100 dzieci utraciło rodziców.

Madryt, (AW.) Uprzątnięcie zgliszcz po strasznym pożarze niedzielny trwa w dalszym ciągu. Wśród rozkopanych zwłok znaleziono wiele trupów

z nożami w rękach,

którymi, jak widać z licznych ran w zwłokach, próbowano torować sobie drogę w czasie panicznej ucieczki z teatru. Stwierdzono w wielu wypadkach, iż trupy ofiar niedzielnego pożaru wykradane były z kostnicy, prawdopodobnie przez krewnych, którzy chcieli pogrzebać je oddzielnie.

Zbiorowy pogrzeb ofiar

pożaru odbyć się ma, jak wiadomo, na koszt państwa.

Madryt, (AW.) Prasa jest w dalszym ciągu pełna wstrząsających opisów niedzielnej katastrofy pożaru. Dzienniki donoszą, iż w czasie pożaru

zginęły całe rodziny liczące po 6 do 8 osób.

Kto ponosi winę za pożar teatru?

Madryt, (AW.) Prowadzone przez 4 sędziów śledczych badanie okoliczności katastrofalnego pożaru stwierdza daleko idące

zaniedbania zarówno ze strony administracji teatru jak i władz miejskich.

Oddawna już stwierdzone było, że gaśnice i inne narzędzia przeciwpożarowe znajdujące się w posiadaniu teatru, są

czego prowadzi akcję za współpracą z rządem. Wniosek ten upadł.

Bardzo poważnym przyczynkiem do rozłamu w P. P. S. jest uchwała Centr. Komitetu Wykonawczego (opozycja rządowa) o wyznaczenie specjalnej komisji do kontroli nad poczynaniami Okręg. Kom. Robotniczego, który dąży do współpracy z rządem. Uchwała ta jest bolesnym policzkiem dla „Piłsudczyków” P. P. S. z pos. Jaworowskim na czele.

Walka zapowiada się nie na żarty. W masach robotniczych z pod czerwonego sztandaru coraz bardziej stanowczo odzywają się głosy: **dość tej walki z rządem.** Na zebraniu warszawskich metalowców nie dopuszczono do głosu pos. Żuławskiego, który wspólnie z pos. Niedziałkowskim, redaktorem „Robotnika”, uprawia opozycję rządową.

To też z wielkim zainteresowaniem oczekiwane są obrady Rady Naczelnej P. P. S., które odbędą się dnia 30 bm. **Rys.**

Warszawa, 26. 9. (tel. wł.) W ostatnich dniach rozpoczynają się jeżdżąc do Warszawy posłowie sejmowi. Kulturalny Sejm ożywił się nieco. Jeszcze w ciągu bieżącego tygodnia szereg klubów ma odbyć posiedzenia plenarne.

Obecnie prowadzone są rokowania międzyfrakcyjne dla ewntualnego wpiensienia do laski marszałkowskiej projektu kompromisowej ustawy samorządowej opracowanej przez komisję admi-

Liczba dzieci nieletnich osieroconych przez rodziców wynosi przeszło 100.

W bieżącym tygodniu odbyć się ma specjalne posiedzenie rady ministrów, na którym uchwalone będą kredyty dla ofiar pożaru. Również władze miejskie Madrytu udzielić mają na ten cel znacznych zapomóg.

Madryt, 26. 9. (tel. wł.) Z rumowisk spalonego teatru wydobyto dotychczas 110 trupów, w tem 11 dzieci. Liczba rannych wzrosła do 400. O powodach pożaru krążą różne wersje. Podobno wywołały go ognie sztuczne, które zapalono na scenie. Teatr nie posiadał żelaznej kurtyny. Główną katastrofę wywołał jednak popłoch. Pożar rozszerzył się tak szybko, ponieważ aparaty do gaszenia ognia nie działały.

Częste pożary teatrów w Madrycie.

Teatr Novedades jest ósmym z rzędu teatrem w Madrycie, który w ostatnich latach padł pastwą płomieni.

przestarzałe i niejednokrotnie zepsute, to też w raportach policyjnych stan bezpieczeństwa teatru określany był jako niedostateczny. Obecnie prowadzone badania idą w kierunku ustalenia, kto ponosi odpowiedzialność za niedostateczne zaopatrzenie teatru w narzędzia przeciwpożarowe. Niektóre dzienniki twierdzą w dalszym ciągu, iż pożar był

zbrodniczego podpalenia.

O utworzenie większości sejmowej.

Posel Niedziałkowski, omawiając w „Robotniku” położenie polityczne, dowodził, iż w obecnych warunkach życia politycznego, utworzenie jakiegokolwiek stałej większości parlamentarnej wymaga przedewszystkiem zmiany dotychczasowego systemu rządzenia i powrotu do demokratyzacji parlamentaryzmu (sejmu ludowego). Posel Niedziałkowski jest zdania, iż ostatnie głosy pism sanacyjnych o prawdopodobieństwie stworzenia większości są dowodem, że obóz „Jedynki” usilnie poszukuje wyjścia z położenia, jakie wywołała sanacja.

Zdemaskowani kłamcy udają oburzenie.

Warszawa, 26. 9. (tel. wł.) Warszawscy korespondenci pism niemieckich mają zamiar wystąpić z protestem z powodu oświadczenia min. Zaleskiego, że cała prasa niemiecka zamieściła kłamliwe wiadomości. „Vossische Zeitung” twierdzi, że rząd polski zamierza podjąć akcję przeciw korespondentom pism zagranicznych w Warszawie z powodu zamieszczenia przez „Prager Presse” wiadomości o przesileniu gabinetowym w Polsce. Są to jednak wiadomości nieprawdziwe, gdyż przedstawiciele rządu polskiego rozmawiali w tej sprawie z posłem czeskim i zastrzegli się tylko na przyszłość przed tego rodzaju wiadomościami.

Zamach na pociąg w Chinach.

Szanghaj. W chwili, gdy pociąg specjalny, wiozący ministrów rządu nankińskiego zbliżał się do dworca w Nankinie, nastąpił wybuch dwóch stojących na torze wagonów, zawierających materiały wybuchowe.

50 osób zostało zabitych, 30 walczy ze śmiercią. Około 100 domów uległo zburzeniu.

Szczęśliwym zbiegiem okoliczności wszyscy członkowie rządu wyszli cało.

Nowy szturm nacjonalistów niemieckich przeciw granicom Polski i Locarnu. Stahlhelm zapowiada przewrót monarchistyczny w Rzeszy.

Berlin, 26. 9. (tel. wł.) Partja niemiecko-narodowa zwołała wielkie zebranie polityczne pod hasłem protestu przeciw polityce locarneńskiej. W zebraniu wzięło udział przeszło 10 tys. osób. Jako przedstawiciel domu Hohenzollernów zjawił się w mundurze stahlhelmowca książę August Wilhelm pruski. Wielką mowę programową wygłosił hr. Westarp, który jako główny cel rządu niemieckiego wskazał: **równouprawnienie Niemiec w zbrojeniach, opróżnienie Nadrenji i zagłębienia Saary, rewizję traktatu wersalskiego, uwolnienie Niemiec od obowiązku placenia odszkodowań wojennych, wreszcie zwrot Gdańska i t. zw. korytarza pomorskiego oraz rewizję granic wschodnich.** Mówca wyraził podziękowanie Hindenburgowi za to, że w swej mowie opolskiej wskazał na niemożliwość utrzymania obecnych granic wschodnich Niemiec. Do wywodów hr. Westarpa przyłączył się w imieniu Heimattreuerów pułk. Streunsell i zapowiedział

czynne wystąpienie Stahlhelmu do walki o władzę w Rzeszy. Mówca oświadczył, że walka ta musi się zakończyć zwycięstwem Stahlhelmu i uwięźniona być symbolicznym aktem koronacji cesarza.

Zgromadzenie przyjęło rezolucję, domagającą się od rządu czynnego i otwartego wystąpienie z żądaniem wyłączenia w przemówieniach referentów wiecowych.

Dzienniki republikańskie potępiają tę manifestację jako zbrodniczą, w szczególności wystąpienie przywódców Stahlhelmu, twierdząc, iż jest to niebezpieczne podjudzanie wewnątrz państwa.

Zjazd był zewnętrznym wyrazem wściekłości z powodu praktycznie biernych „sukcesów” niemieckich w Genewie oraz znakiem i zapowiedzią bezwzględnej opozycji prawicy przeciw obecnemu rządowi Rzeszy. Być może zbliża się kryzys rządowy w Berlinie.

Kronika telegraficzna.

Warszawa, 26. 9. (tel. wł.) Grupa konserwatystów małopolskich podjęła starania utworzenia nowej organizacji politycznej pod nazwą „Prąd gospodarczy”. Utworzenie tej organizacji ma być dokonane na specjalnym kongresie, który zbierze się w Warszawie w listopadzie.

Zakopane, 26. 9. (tel. wł.) Pertraktacje o zakup zdrojowiska w Szczawnicy przez ministerstwo spraw wojskowych zostały zakończone. Władze wojskowe obejmą zarząd zdrojowiska 1 października i przystąpią do gruntownego remontu.

Berlin, 26. 9. (tel. wł.) Po dwumiesięcznej przerwie podjęte zostały znowu rokowania polsko - niemieckie w sprawie rozrachunków i waloryzacji nieobjętych układem podpisanym w Berlinie 5 lipca 1928 roku. Rokowania ze strony polskiej prowadzi prezes Prądzynski i radca Marchlewski.

Berlin, 26. 9. (tel. wł.) Biuro Wolffa donosi z Kowna, że został tam zawarty prowizoryczny traktat handlowy między Sowiecami a Litwą oparty na kłauzulach największego uprzywilejowania.

Moskwa, 26. 9. (tel. wł.) Wczoraj wpłynął do komisarza ludowego dla spraw zagranicznych projekt rządu niemieckiego wyznaczenia na stanowisko posła w Moskwie dotychczasowego posła niemieckiego w Angorze **Nadolnego**. Jak informują, Sowiety udzieliły zgodę na Nadolnego.

Znowu sprawa poborowa.

Z Sanoka donoszą o wykryciu wielkiej nowej afery poborowej. Aferę tę ujawnił, jak i poprzednią aferę w Przemyslu, płk. Bac. Ogółem aresztowano dotychczas 14 osób.

Konferencja rozbrojeniowa w r. 1929?

Genewa, 26. 9. (tel. wł.) Na wczorajszym posiedzeniu Zgromadzenia Ligi Narodów wielką mowę wygłosił Paul Boncour, kończąc słowami, że należy skłonić komisję przygotowawczą konferencji rozbrojeniowej, aby się zebrała na początku 1929 roku, gdyż chwila jest decydująca. W dalszym ciągu dyskusji w sprawie rozbrojenia zabrał głos delegat Belgii, podkreślając doniosłość wzmocnienia międzynarodowego bezpieczeństwa przez kontrolę nad prywatnym handlem bronią. Sprawozdanie oraz rezolucje dotyczące prac konferencji rozbrojeniowej zostały przyjęte, przyczem powstrzymali się od głosowania delegaci niemiecki i węgierski.

Z Bydgoszczy do Krynicy.

II.

Wady Krynicy: Odległość zbytnia, stąd męki podróży koleją. — Nadmiar kuracjuszy.

Do Krynicy na razie jeszcze niezbyt wiele jeździ kuracjuszy z Pomorza i Poznańskiego. Ale to się zmieni za lat kilka, gdy nasze instytucje ubezpieczeń społecznych w Poznaniu wniosą gmachy odpowiednie dla swych członków. Wzór dało Lwowskie Ubezpieczenie Funkcjonariuszy Prywatnych, które pobudowało olbrzymi gmach o przeszło 200 pokojach, obliczony wprawdzie na bogatych gości prywatnych, co nie jest zbyt zgodne z zadaniem instytucji, ale wobec reorganizacji ubezpieczeń na skutek dekretu Prezydenta Rzplitej nowy zarząd zapewne będzie musiał gmach udostępnić ubezpieczonym.

Gdy więc za lat kilka setki a nawet tysiące kuracjuszy płynąć będą do Krynicy z Pomorza i Poznańskiego, zapewne ani śladu nie zastaną tego, co się dawało we znaki w 1928 r. A jakie straszne dziwy opowiadają bywalcy o niesłychanym rozwoju Krynicy w latach 1922—1928.

Krynica ma tę wadę, że nietylko np. z Bydgoszczy jest tak odległa. Nie ulżyło mękom, że na kilka tygodni przed wyruszeniem do uzdrowiska czytałem opis podróży Lelewela z Warszawy do Wilna przed 100 laty. Nie ulega wątpliwości, że podróż koleją jest przyjemniejsza niż furka żydow-

W marjawickiem piekle.

Nietylko rozpustnik lecz i oszust. — Do czego były mu potrzebne mandolniski? — Zakonnice w nocy uciekały z klasztoru! — Kowalski przyjmował bolszewików chlebem i solą. — Szkoła dziewcząt była „biskupiem haremem”.

Płock, 26. 9. (tel. wł.) Po dwudniowej przerwie odbył się wczoraj 6-ty dzień procesu marjawickiego. Świadek Józef Welt zeznawał, że poznał się z Kowalskim i Feldmanem z racji stosunków handlowych. Często jeździł do klasztoru marjawickiego. Uwagę jego zwróciły stosunki Kowalskiego z siostrą Miłością, które nie robiły wrażenia braterskich, lecz miłosnych. Żona świadka zauważyła, że mandolniski były z nadto serdecznie traktowane przez Kowalskiego. Działo się to wszystko w końcu 1926 r. W owym czasie właśnie firma, w której Welt pracował, miała wyposażyć strzelców marjawickich na zamówienie klasztoru, jednak transakcja nie doszła do skutku.

Świadek Sucherski zeznawał: Jestem urzędnikiem starostwa. W klasztorze bywałem często, gdyż w klinice tamtejszej leżał chory mój synek. Poznałem tam siostrę Amelję, która pielegnowała chorego chłopca. Pewnego dnia w zimie przybyła ona do mnie w letniem ubraniu, prosząc o nocleg i wsparcie na podróż. Jako przyczynę podała, że nie może dłużej wytrzymać w klasztorze z powodu systematycznie uprawianych z nią czynów niemoralnych. Na to samo skarżyły się Tomasiakówna i Osinówna, które również zbiegły z klasztoru. Matka Osinówny przychodziła często do starostwa ze skargami.

Następnie zeznawała b. zakonnica Jadwiga Boniecka, która pracowała w ambulatorjum klasztoru. Podczas przesłuchiwań usiłowała ona zataić niektóre szczegóły, mianowicie o ślubach mistycznych i przeciążeniu pracą wszystkich zakonnice. Okazało się również, że u sędziego śledczego zeznawała fałszywie, podając się za katoliczkę, podczas gdy obecnie oświadczyła, że pozostaje marjawitką.

Świadek Antoni Nyk, starzec mówiący trzęsącym się głosem, był marjawitą do roku 1919 i przebywał w domu w Łodzi, ale Kowalski sprzedał ten dom i wyrzucił Nyka na bruk. Dom był ufundowany ze składek parafjan. Nyk sam wniósł na ten cel 400 rubli. Sprzedano dom w roku 1913. Wartość jego wynosiła 100 tys. rubli. Kupił go niejaki Stencel, płacąc publicznie 22 tys. rubli, ale zakulisowo dopłacił Kowalskiemu 32 tys. rubli.

Świadek Emilja Małkowska opowiadała o zachowaniu się Kowalskiego podczas najazdu bolszewickiego. Gdy bolszewicy zbliżyli się do Płocka, Ko-

walski wraz z Pruchniewskim i Feldmanem witali ich wynosząc na srebrnej tacy chleb i sól. Na zjeździe zakonnice Małkowska dowiedziała się o obaleniu ślubów czystości i zaprowadzeniu małżeństw mistycznych. Opuściła klasztor w roku 1923 po 25 latach pobytu.

Świadek Stanisław Prażanowski, powiedział, że czytał list Kowalskiego, w którym ten dziękował Stencelowi za otrzymane od niego 32 tys. rubli za dom będący własnością gminy marjawickiej. W liście tym Kowalski błogosławił Stencela i zapraszał go do Płocka na ucztę.

Następny świadek Katarzyna Białosińska mówiła znowu o ślubach mistycznych.

Świadek Aniela Madorowa jest nauczycielką języków. Ma lat 69. Pobierała u niej naukę Wilucka, jedna z „żon” Kowalskiego. W roku 1923 Wilucka zaprosiła Madorową, ażeby przybyła do klasztoru i uczyła tam dzieci. Dziewczyny były bardzo rozpущone. Madorowa odniosła wrażenie, że miała do czynienia nie z uczennicami, lecz z przyszłymi żonami haremu marjawickiego. Pomiędzy zakonicami ogólną uwagę zwracała młodzianka siostra Regina, która chodziła zawsze smutna i często płakała. I ona była ofiarą Kowalskiego. Podczas uroczystości przewiezienia ze Lwowa poległych „Orlą” lwowskich „siostra” Rafaela pogardliwie opowiadała dzieciom o tym fakcie, określając zwłoki bohaterskich dzieci brzydkiem mianem.

W końcu zeznawał, a to przy drzwiach zamkniętych, „duchowny” marjawicki Stanisław Banasiak, po czem odczono rozprawę do środy.

Kowalski chciał zostać królem polskim.

Płock, 26. 9. (tel. wł.) Korespondent jednego z pism warszawskich odbył rozmowę z „duchownym marjawickim Banasiakiem, który m. in. opowiedział, jak doszło do pasterskiego listu Kowalskiego przepowiadającego koniec świata a raczej koniec Warszawy na dzień 15 lipca 1923 r. Otóż Kowalski, Feldman i inni byli w Berlinie i zatrzymali się u pewnego generała niemieckiego, którego znali z Warszawy. Ten generał powiedział im, że z dniem 15 lipca 1925 roku upływa umowa Niemiec z Polską i że Niemcy postawią umyślnie takie warunki, aby Polska ich przyjęć nie mogła. A kiedy nie przyjmie, Niemcy z ustaniem umowy wyślą aeroplany,

Nowe alarmy litewskie.

Warszawa, 26. 9. (tel. wł.) Dzisiejszy „Express Poranny” donosi o nowych próbach alarmu ze strony Litwy, usiłujących przedstawić Polskę jako kraj zaczepny. Według ogłoszonego przez policję litewską komunikatu miała się odbyć w Wilnie konferencja, której przewodniczył brat marszałka Jan Piłsudski i w której brał udział szereg osobistości politycznych i wojskowych, jak gen. Rydz - Śmigły i Sosnkowski, pułk. Ślawek, senator Abrahamowicz i inni. Na konferencji tej miała zapadnąć uchwała czynnego poparcia akcji emigrantów litewskich Pleczkaitisa. Pismo stwierdza, iż powodem wiadomości jest zapoczątkowanie nowych prób utrudnienia przez Waldemarsa stosunków polsko-litewskich w związku ze zbliżającym się terminem polsko-litewskiej konferencji w Królewcu.

Mrozy w Tatrach.

Zakopane, 26. 9. (tel. wł.) W Tatrach spadł śnieg. Zanotowano znaczny spadek temperatury, która wynosi 4—5 stopni.

Mrozy we Francji.

Paryż (AW) Fala chłodów, która nawiedziła Francję przybrała dnia wczorajszego i nocy dzisiejszej niewidziane w tym okresie czasu rozmiary. Nad Lorańską temperaturą opadła do 3 st. Celjusza poniżej 0, w Vogezach do 4 st. Najniższą temperaturę notowano w Auvergne — 8 Celjusza.

**Pomorska Wystawa
Ogrodniczo-Przemysłowa
w Toruniu** 20294
od 28 lipca — 4 października 1928 r.

które zniszczą Warszawę. Informacje te dotyczyły oczywiście umowy gospodarczej, która obowiązywała Niemcy do odbierania węgla górnośląskiego, która właśnie wygasła w lipcu 1925 roku.

Kowalski liczył na to, że po sprawdzeniu się jego „proroctwa” zostanie obrany królem polskim (?) i że „księża” marjawicy będą ministrami a Feldman premierem. Proroctwo to omal nie przypało marjawitów o bankructwo. Kowalski bowiem kazał swoim ludziom jechać do Warszawy i kupować wszystko co się nawinie, ale na weksle, aby następnie te weksle spaliły się razem z Warszawą.

z rozwijającym się ruchem autobusowym, to muszą zaprowadzić inne wagony osobowe. Za kilka lat może będzie się opłacało wygodnym autobusem z Bydgoszczy czy Poznania wyjechać do Krynicy. Będzie to taniej, szybciej i grzeczniej. Już dziś wielu wybiera podróż z Krakowa do Krynicy autobusem zamiast kolei.

Jadąc koleją, — czynię to rzadko, zaledwie kilka razy do roku, — spostrzegam, jaki skuteczny opór to przedsiębiorstwo przewozowe stosuje wobec wszelkiego postępu. Ma się wrażenie, że z panów radców nikt nie kontroluje ruchu. Bo jakże sobie wytlomaczyć, że konduktorzy, kontrolując bilety, nieraz takim oto językiem przemawiają: **Proszę bilety, którzy się przysiedli.** Trzeba wreszcie dać służbie kolejowej wzór mowy, jaką należy przemawiać, podobnie jak w wojsku podoficerów uczy się komendy, a chłopców w kościele ministrantury.

Nie zdarzyło mi się usłyszeć, aby konduktor prawidłowo umiał wywoływać nazwy stacji. Służbie kolejowej brzmi wciąż w uszach głos dawnych niemieckich „schaffnerów”, to też np. zamiast śpiewanego niemal **Mii—lo—o—o—o—sła—a—w** — wołają krótko **Mi—losław** na przednie zęby, co brzmi jakby groch o ścianę rzucał. Przed dwoma laty jeszcze w Inowrocławiu wywoływał chłopiec „papierosy” takim głosem, jakby srebrną trąbkę miał w gardle. Obecnie we Wrześni urósł taki muzykalny wywoływacz „czekolady”. Ten to wrześniński mistrz niechby przez radio poznańskie nauczył, jak należy wywoływać nazwę sta-

cji i polecać papierosy, czekoladę, gazety, mleko tudzież piwo.

Nie będę wylizwał wszelkich bolączek i udręczeń, na jakie narażony jest podróżny, zmierzający z Bydgoszczy do Krynicy, bo wszystko to wynika głównie z tego kiepskiego pomysłu, datującego z przed 100 laty, aby wagon z 4-ema czy 5-oma kołkami zdradzał swe pochodzenie od 4-ech czy 5-ciu wozów pocztarskich, połączonych jednym podwoziem i jednym dachem oraz korytarzem.

Gdy nareszcie przybędziesz, Pomorzanie czy Poznaniaku z dziada pradziada do Krynicy, to natkniesz się na drugą wadę **Krynicy**. Za wiele kuracjuszy przybywa do tych źródeł. Najlepszy obiad przeroszony nie smakuje, gdy za ciasno przy stole.

Piszą się przewodniki podróży po Egipcie, Włoszech tudzież innych zamorskich krajach, a gwałt jest na przewodnik po Krynicy. Jak w jakiejś Sienie, czy Pompel powinni opisać nietylko ulicę po ulicy, ale pensjonat po pensjonacie, nietylko sezon, ale dzień i godzinę, w której należy coś zrobić, tyle tu czyha niespodzianek, na nowicjusza. Kalosze, parasol, pierzyne, futro, płaszcz od deszczu zabieraj ze sobą w lipcu.

Kto dobrze trafi, ten nie będzie miał dość słów na pochwałę Krynicy, a tych będzie setki, a kto gorzej — tych zaś będzie tysiące — nie zostawi suchej nitki na Krynicy.

Przyznać jednak trzeba, że ten, kto jechał, aby się leczyć, a nie bawić, chwali sobie skutki źródeł leczniczych. A po to jechał się do Krynicy. (b.)

(Dokńczenie nastąpi.)

Niemcy mącą oceany.

Sprawa dokumentu wykradzonego Francuzom.

Prasa berlińska robi w ostatnich dniach ogromną wrzawę w sprawie pewnego dokumentu dyplomatycznego, wykradzonego z ambasady francuskiej w Waszyngtonie. Dokument ten ogłosił New York American, należący do trustu Hearsta, stojącego na usługach Berlina. Dzienniki Hearsta zatruwają opinię amerykańską, roznosząc wszelkie oszczerstwa, mianowane z urzędu propagandowego przy niemieckim ministerstwie spraw zagranicznych. Hearst np. namiętnie zwalczał pożyczkę polską w Ameryce w myśl wskazówek Mahlahna. Teraz dostarczono mu dokumentu wykradzonego, i robi on z igły widły, konstruując rzekomy **tajny układ pomiędzy Francją i Anglią** za plecami Stanów Zjednoczonych w sprawie **zbrojeń na morzu**. Rzecz sama dla polskich interesów zdaje się być względnie obojętną. Ale tak samo Europa nie potrzebuje z powodu rzeczonoego papieru wylazić ze skóry.

Niemcy, widząc, że Anglia wyczerpała swą długoletnią cierpliwość i nadzieję na zmianę nastrojów w Niemczech, i że przed **niebezpieczeństwem niemieckim** znalazła ratunek w **porozumieniu z Francją** co do zbrojeń na morzu, starają się teraz wykopać przepaść między Anglią i Francją z jednej a Stanami Zjedn. z drugiej strony. Na podstawie wykradzonej instrukcji francuskiej alarmują opinię Stanów Zjedn., że poza plecami Ameryki Francja z Anglią ugodziły się stworzyć jaknajliczniejszą flotę z małych statków wojennych (poniżej 10 000 ton) i że tesaem **nie będzie równowagi sił morskich**, o co chodziło Stanom Zjedn.

Przypuśćmy w najgorszym razie, że istotnie zawarto taki tajny układ między Francją i Anglią. Czyż z tego wynika, że Francja do spółki z Anglią zamierzają napaść na Amerykę i rozbroić ją?

Nie. Niemiecka intryga obliczona jest chyba na bardzo naiwną publiczność. Jeśli wojsko czy policja ćwiczy się w strzelaniu, nie potrzeba alarmować świata. Co innego jest, gdy

rezymieszek, świeżo wypuszczony z za kratak, strzela do celu na podwórzu. Takich ćwiczeń należy się dbać. Należy przypuszczać, że szykuje się do nowej napaści.

To też słuszne są alarmy, gdy dowiadujemy się o tajnych paktach Reichswehry z Sowietami lub o intrygach Berlina w Kownie.

I doprawdy, nie przystoi dawniejszemu rzecznicy zwracać uwagę, że broń przy boku żołnierza czy policjanta stanowi groźbę.

Nie inaczej przedstawiają się rzekome rewelacje Hearsta w sprawie układu morskiego między Anglią i Francją.

A. P. B.

Niemcom wojna się opłaciła.

4 miljardy marek oszczędności w Prusach.

Nie dziw, że Berlin pragnie nowych wojen.

Prasa berlińska donosi, że pod koniec sierpnia w pruskich kasach oszczędności złożonych było 3,9 miliardów marek wobec 3,8 miliardów pod koniec lipca. A więc 100 milj. wzrostu kapitału narodowego w ciągu jednego tylko miesiąca. Jeżeli tak dalej pójdzie, do roku 1929 jedynie kasy pruskie, nie licząc całych Niemiec południowych, Saksonji i kilku mniejszych państw związkowych,

będą posiadały 4,3 miliardów marek, czyli 9 milj. złotych wkładów.

Nie dziw przeto, że Niemcy w swej chęci zemsty pragną wojny, do której trzeba, jak wiadomo, pieniędzy i jeszcze raz pieniędzy. Należy też pamiętać o tem, że Bank Rzeszy skupuje coraz większe zapasy złota. Przed wojną światową Niemcy także zbierały gorąckowo złoto.

Jeszcze 3 dni do pierwszego!

Kto nie uiscił do tego czasu przedpłaty za „Dziennik Bydgoski” na miesiąc październik niech uczyni to natychmiast w najbliższym urzędzie pocztowym lub w administracji.

Zony kolejarzy a... wódka.

W Wilnie żony kolejarzy złożyły zbiorową petycję do władz administracyjnych z gorącą prośbą o zamknięcie szynków przy ulicy Kolejowej, gdyż mężowie zaraz po otrzymaniu pensji upijają się do nieprzytomności, tracąc w ten sposób większą część zarobków i sprowadzają nędzę.

W Warszawie nie będzie już tzw. chleba naleczowskiego.

Komisarz rządowy na miasto stołeczne Warszawę zawiadomił przedstawicieli piekarzy, że minister spraw wewnętrznych zakazał wypieku tzw. chleba naleczowskiego, tj. wypiekanego z mąki 70-procentowej. Rozporządzenie to wydane zostało w celu zaoszczędzenia zapasów zboża.

Pochwały niemieckie dla jeźdźców polskich.

Oddźwięk Olimpiady. — Teorje niemieckie o trzech głównych szkołach jazdy. — Cena jeźdźców polskich i polskiego wyćwiczenia kawalerskiego.

(Od wł. korespondenta berlińskiego.)

Berlin, we wrześniu.

W organie junkrów pruskich „Deutsche Tageszeitung”, pojawił się ostatnio fachowy artykuł, omawiający rezultaty olimpijskich zawodów hipicznych. Mimo oczywistego chwaleń niemieckich metod szkolenia jeźdźca i konia, zawiera artykuł ciekawe uwagi treści ogólnej oraz pochwały pod adresem ekipy polskiej.

Według autora artykułu, dała Olimpiada możność oceny typu jazdy poszczególnych narodów, ponieważ widziano zawodników w trzech różnych dziedzinach, a mianowicie: tresury, zawodów wszechstronnych i biegów myśliwskich. Większość jeźdźców zgadza się w swoich zapatrywaniach, jaki stan wykszolenia kawalerskiego i konia należy uważać za pożądany; różni się jednak w poglądach na drogę (szkołę), jaką powinno się obrać dla osiągnięcia zamierzonego celu. Ogólnie biorąc, można rozróżnić trzy zasadnicze szkoły jazdy: germańską (Niemcy, Skandynawia, Austro-Węgry, częściowo Szwajcaria), romańską (Francja, Belgja, Japonja) i włoską.

Włoska szkoła jazdy rezygnuje z wszelkich prób tresury i dąży jedynie do przysposobienia konia do ściśle określonego celu, dzięki temu osiągają jednak Włosi najlepsze rezultaty w skokach i są w tej dziedzinie pionierami sportu kńskiego. „Te samą metodę — może nawet nieco ulepszoną, z mocniejszym i luźniejszym siedzeniem, z delikatniejszym i bardziej miękkiem prowadzeniem, — stosują Polacy, których jeźdźcy nieco lepiej prowadzą konie niż Włosi, ale również negują dalszą tresurę, jako zbyt szkodliwą”. Anglo-saska jazda (Amerykanów) jest znowu czemś

Dr. Antoni Marczyński.

91

NIEWOLNICE Z LONG ISLAND

Powieść współczesna.

(Ciąg dalszy).

— Ależ nie, bynajmniej. Mam szczerzy zamiar dogodzić każdej twojej zachciance, tylko że tego się nie da zrobić na poczekaniu. Najpilniejszą dla mnie sprawą jest twoja kuracja. Skoro przybędziemy do New Yorku, zaprowadzę cię do kilku specjalistów, wyszukam ci damę do towarzystwa, pielęgniarkę, pokojówkę i z całym tym dworem wyjedziesz do Egiptu, czy gdzie cię lekarze wyślą. Ja zaś zajmę się tymczasem likwidacją tych interesów, uważasz?

Nie wierzyła w szczerść jego obietnic, ale nie chciała przeciągać struny, rozumując, że należy zdobywać piędz po piędzi i zadowolnić się matami, a częstymi sukcesami — Choć jedną dzisiaj ocala — pomyślała, poczem podeszła do ojca, objęła go czule, ucałowała i rzekła z przymilnym uśmiechem:

— Więc naprawdę będę miała damę do towarzystwa?

— Naturalnie — potaknął skwapliwie uszczęśliwiony, że odbiegają od tematu, który tak fatalnie denerwował i ją i jego. — Skoro ja raz coś przyrzeknę możesz na tem budować jak na murze. Sama sobie wybierzesz a że będzie z czego wybierać, za to ci ręczę, dodał, nie przeczuwając, że ona tylko czeka na te słowa, że zastawia nań zrzeczną pułapkę.

— Dziękuję ci ojcuzku. Jestem pewna, że pochwalisz mój wybór.

— Musi to być kobieta z najlepszej sfery, z najwytworniejszymi manierami — zastrzegł się pozornie, lękając się niespodzianek.

— Oczywiście... I musi być młoda. Stara zanudziłaby mnie swoim gderaniem. Więc wybiorę młodą, w moim wieku mniej więcej, aby mieć w niej nie tylko „damę do towarzystwa”, ale również towarzyszkę, przyjaciółkę...

— Bardzo słusznie — pochwalił.

— Czekaj, papciu... Zdaje mi się, że znalazłam już coś odpowiedniego... Pochodzi z bardzo dobrej rodziny, jest młoda, lubi mnie bardzo.

Ironfield mrugnął niespokojnie i spojrział pytająco na córkę:

— Kogo masz na myśli? — spytał dość niepewnie.

— Niejaką miss Betty Traveler — brzmiała spokojna odpowiedź.

— Ona?... To niemożliwe! — wybuchnął.

— Czemu niemożliwe, ojcze? Czy nie posiada wszelkich wymaganych przez ciebie kwalifikacji? Czy możesz jej coś zarzucić. Mów, proszę.

Nie otrzymawszy żadnej odpowiedzi, ciągnęła dalej z pozornym spokojem:

— Wiem, czego się obawiasz. Jej zemsty. Harry zagrabiał jej majątek, ty ją zniewoliłeś, znęcałeś się nad nią, zlamaliście jej życie, więc lękasz się, że odzyskawszy wolność wyda was w ręce sprawiedliwości. Lecz ona nie uczyni tego, choć krzywd swoich wam nie przebaczy nigdy. Nie uczyni tego przez wzgląd na mnie, przez wzgląd, że ty jesteś mym ojcem, papo...

— Tak ci powiedziała, a ty naiwna wierzysz? — wtrącił ironicznie.

— A ja jej wierzę święcie — powtórzyła z naciskiem — więc jakże, papo? Przyrzekłeś mi damę do towarzystwa, powiedziałeś wyraźnie, że sama mogę wyboru dokonać. Mam tedy twoje słowo. Czy chcesz je cofnąć, czy pragniesz by straciło ono dla mnie wszelką wartość? Czemu milczysz, ojcze?...

Izaak podrapał się za uchem, nie wiedząc jak wybrnąć z pułapki. Uwolnić Betty? Nonsens! Absurd! Powrót na własną szyję. Więc odmówić stanowczo? To znów równałoby się zaostrezeniu wzajemnych i tak już naprężonych stosunków z córką, której pragnął oszczędzać wszelkich przykrości, widząc jak fatalnie się odbijają na stanie jej zdrowia. Pozostało jedyne wyjście: grać na zwłokę, uśpić podejrzenia Racheli, wysłać ją jaknajprędzej na kurację, otoczyć ją zbytkiem godnym jedynaczki takiego milionera... „Bo to przecież nieprawdopodobne, aby jej te filantropijne mrzonki nie wywietrzały wnet z głowy. Teraz jest pod świeżym wrażeniem własnych przeżyć, na każdym kroku spotyka się z dawnymi towarzyszkami niedoli, słyszy ich jęki, westchnienia, więc lituje się nad nimi, radaby cały świat uszczęśliwić. Ale niechno zasmakuje w życiu, jakie ja jej stworzę! Wtedy zobaczymy, czy zatroszczy się o jakąś tam Betty, Daisy, czy którąś polską Kaśkę...”. pocieszał się w duchu, sądząc bliźnich według siebie, poczem odyskując powoli humor, dodał w myśli: Najbardziej ulkowy komunistą przedziergnię się w minutę w konserwatywnego reakcjonistę, skoro otrzyma milionowy spadek i stanie się wzoro-

wym burżujem, gardzącym dawnymi towarzyszami”. Nie przejmując się więc zbyt długo chwilową sytuacją, zatarł dłoń i poklepał się po udach, zadowolony, że wybrnie.

— Jakąż powzięłaś decyzję? — spytała — Cofasz słowo?

— Nie cofam go, drogie dziecko, przeciwnie, mam wrażenie, że to twoje życzenie będzie mi spełnić najłatwiej, ale, znowu potrzebuję czasu. Muszę się przecież zabezpieczyć przed bardzo prawdopodobnymi niespodziankami ze strony Betty, z którą się tak szybko zwąchałaś. Ty jej wierzysz, pięknie. Lecz ja wolę być po staremu ostrożnym. No, jesteś zadowolona?

— Tak. Jestem uszczęśliwiona. Nie tylko dlatego że biedna dziewczyna odzyska wolność, ale przede wszystkim z tej przyczyny, że ten pierwszy gest zapoczątkuje nową erę w twym życiu, papo. Przekonasz się, jakie zadowolenie wewnętrzne przynosi z sobą każdy dobry uczynek, a przekonawszy się o tem, spełnisz drugi, trzeci, dziesiąty i staniesz się uczciwym człowiekiem. Nie uśmiechaj się sceptycznie. Ja głęboko w to wierzę, niezłomnie wierzę...

— Wobec tego mamy o sobie wzajemnie najlepsze mniemanie i dorzucił z humorem, wspomniawszy sobie swoje nadzieje w odniesieniu do córki.

Zamieniwszy jeszcze kilka zdań rozstali się w najlepszej zgodzie. To też niemałe zdziwienie ogarnęło Ironfielda, kiedy po chwili ktoś zapukał do drzwi i w progu stanęła Rachel. „Z czym ona znów przychodzi?” — pomyślał zaniepokojony. „Oczywiście w jakiejś samarytańskiej misji. Jakżeby inaczej...”

(Ciąg dalszy nastąpi.)

bardzo oryginalnym („fällt ganz aus dem Rahmen“). Tam wogóle nie widać systemu: jeźdźcy siedzą na koniu jak chcą, nie przeszkadzają koniom, ale im też nie pomagają i nie wiedzą co robić, jeśli koń zaczyna się boczyć.

Dalsze uwagi pisma apoteozują stronnie „germańską szkołę jazdy” i nie zawierają ustępów, specjalnie ciekawych. W każdym razie widzimy, że jeźdźcy nasi zagranicą dobrze się przysłużyli sprawie polskiej: wzbudzają szacunek u Niemców, najbardziej nam nieprzychylnych.

Dr. Al-ski.

Z KRAJU.

Okropne nieszczęście w Pruszkowie.

Na platformie i stopniach wagonu w pociągu zmierzającym z Pruszkowa do Grodziska stała gromadka chłopców, uczniów szkoły kolejowej w Pruszkowie, wracających ze szkoły do domu. Jeden z nich 17-letni Smągłowski Jan, syn pracownika kolejowego z Grodziska, w chwili, gdy pociąg wchodził na stację, stojąc na stopniach wagonu, wychylił się tak silnie, że uderzył głową o semafor stacyjny. Skutek tej nieopatrności był straszny: Smągłowski zgiął na miejscu. Uderzenie było tak silne, że roztrzaskało czaszkę. Rozpacz nieszczęśliwych rodziców jest straszna.

Żyd doprowadził miejską kasę oszczędności do upadku.

Miejska kasa oszczędności w Dobromilu zmuszona była ogłosić niewypłacalność i przejść w stan likwidacji, w związku z oszustwami Salomona Rosenfelda, kupca hurtownika w Dobromilu. Rosenfeld naraził kasę oszczędności na olbrzymie straty. Został on aresztowany.

Nieszczęście przy pracy.

W czasie obróbki kamieni w kamieniołomach w Wiśle (Śląsk Cieszyński), zsunęły się kamienie raniąc ciężko trzech robotników, z których jeden zmarł w szpitalu. Przyczyną wypadku było zaniedbanie środków ostrożności przez przedsiębiorcę.

Walka między bandytami a policją.

Donoszą z Samborza o formalnej walce stoczony przez tamtejszą policję z niebezpiecznymi bandytami, którzy niepokoił okolicę kradzieżami i napadami rabunkowymi. Komenda policji państwowej w Samborze złączyła wszystkie posterunki i zarządziła obławę. W okolicy Samborza natknięto się w lasach na bandytów, których otoczono. Z obu stron padło kilkadziesiąt strzałów. Trzech bandytów schwytano.

Śmierć dziewczyny w płomieniach.

Na łące pod Pszczyną dzieci gospodarza Skrzypczyka bawiły się ogniem, przyciem wiatr rzucił snop iskier na suknię jednej z bawiących się dziewczynek. Dzieci widząc, iż siostra ich stanęła w płomieniach, uciekły, a nieszczęśliwa dziewczynka po dwóch godzinach zmarła wskutek poparzeń.

Okradł 500 osób.

Władze śledcze ujęły nieuchwytnego dotąd oszusta i złodzieja, który przez dłuższy czas uprawiał swój proceder, oszukując i okradając około 500 osób. Oszust ten, ukrywający się pod 25 nazwiskami, był poszukiwany przez urzędy i wydziały śledcze całego terenu Rzeczypospolitej Polskiej. Mimo ujęcia oszusta, nie zdołano dotychczas ustalić jego prawdziwego nazwiska.

Przyczyna wypadku z dźwigarem w Gdyni.

O ostatniej katastrofie w Gdyni, o której donosiliśmy, dowiadujemy się obecnie ze źródeł miarodajnych, że nie był to akt sabotażu, ale jedynie nieszczęśliwy wypadek. Mianowicie wskutek pęknięcia liny stalowej upadł słup montażowy, który spowodował wygięcie części składowych montowanego dźwigara. Obecnie pracują znowu nad ustawieniem dźwigara, który wkrótce znacznie normalnie pracować.

Zagłoba dowiaduje się

o agitacji prohibicyjnej w Polsce.

Bohaterski chłopak.

8-letni Józio uratował tonącą 3-letnią Gienkę.

Z Nowego Sącza donoszą: Nad brzegiem rzeki Kamienicy bawiła się gromadka dzieci, między nimi 3-letnia dziewczynka Eugenia Rogozińska. Po deszła ona na brzeg, poślizgnęła się, wpadła do wody w tym miejscu bardzo głębokiej i poczęła tonąć. Na jej krzyk

nadbiegł 8-letni chłopiec Józef Kosecki i, nie namyślając się, wskoczył w nurty rzeki na ratunek. Po wielu trudach udało mu się wyciągnąć z wody dziewczynkę, dającą już słabe znaki życia. Bohaterstwo dziecka zasługuje na specjalne wyróżnienie.

STOCK COGNAC MEDICINAL

każdy smakosz

pije
chwali
poleca.

(25363)

Szczury powodem pożaru wsi.

Gospodarz, chcąc pozbyć się niewygodnych gryzoniów, podpalił własny dom.

We wsi Dział pow. nowotarskiego wybuchł wielki pożar. Ogień powstał z tej przyczyny, że jeden z gospodarzy, chcąc wydusić szczury w piwnicy swego domu, pozostawił tamogień, od którego zajęły się drewniane ściany domu. Wkrótce ogień przerzucił się na inne kryte słomą zabudowania tak, że niebawem stało w ogniu 21 gospodarstw. Do skutecznego opanowania ognia brakowało wody, a silny wiatr utrudniał akcję. Szkody powstałe są bardzo znaczne, gdyż spaliły się oprócz domów mieszkalnych, szopy i stodoły zawierające nagromadzone tegoroczne zbiory.

Zaszedł przytem wypadek rzadki na Podhalu, gdyż policja zmuszona była ukarać aresztem 5-dniowym jednego z obecnych przy pożarze za wzbranianie się pomocy przy gaszeniu pożaru.

W miasteczku Ikaźnia w rejonie słobódzkim, na pograniczu polsko-litewskim wybuchł pożar, który wkrótce objął cały szereg domów. Wśród ludności powstał popłoch. Po paru godzinach pożar zdołano umiejscowić. Pastwą płomieni padło kilka zabudowań z inwentarzem żywym i martwym.

Kara śmierci za zamordowanie dwu rodzin.

Sąd apelacyjny w Warszawie zatwierdził w tych dniach wyrok na trzech cyganów, którzy w ub. roku w powiecie przasnyskim zamordowali dwie całe rodziny, a następnie skazani zostali na śmierć. W jednym wypadku ofiarą bestjańskiego mordu padli domownicy i rodzina Borowych. Borowy otrzymał pożyczkę 10 000 zł., o czym dowiedzieli się zbrodniczy cyganie. Urządzili więc napad na dom gospodarza, a gdy pieniądze już nie znaleźli, ponieważ były wydane, rozpoczęli okropną rzeź wśród bezbronnych domowników. W drugim wypadku zamordowali nauczyciela Ferbera wraz z żoną i dziećmi — również z

chęci zysku. Cyganie zostali przychwyleni. Apelacja ich po skazaniu na śmierć nie odnosiła skutku, wyrok wkrótce będzie wykonany.

REDAKCJA.

Z za kulis kinematografii polskiej.

Dwa nowe filmy „Pan Tadeusz” i „Dzikuska”

W obecnych czasach kulturę kraju mierzy się częstokroć ilością i jakością wytwarzanych filmów. Niezawsze jednak zasada ta zgadza się z rzeczywistością, jak tego dowód daje przykład Rosji i Polski. W Rosji sowieckiej bowiem, stojącej bezwzględnie o wiele niżej od nas pod względem kultury, kwitną trzy wielkie ośrodki filmowe, mianowicie pod Moskwą, Kijowem i w Gruzji. Sowiety spodziewają się, że w r. 1929 roczna produkcja ich osiągnie cyfrę 160 filmów. O wiele skromniej sprawa przedstawia się u nas, a to z powodu braku zrozumienia rzeczy przez koła przemysłowe i rządowe.

Mimo wszystkich trudności, na które napotyka twórczość polska w dziedzinie kinematografii, mamy do zanotowania dwa nowe piękne wysiłki, które niewątpliwie wydadzą owoc przynoszący chlubę naszemu imieniu może i zagranicą. Mianowicie reżyser Henryk Szaro inscenizuje obecnie „Dzikuskę” wedle powieści Ireny Zarzyckiej. Rolę główną w tym filmie odtwarza znana nam chlubnie i ogólnie lubiana Marja Malicka, bohaterka z „Zewu Morza”. Bardziej jeszcze przemawiać będzie do serca polskiego wielki film opiewający dzieje „ostatniego najazdu na Litwę” wedle nieśmiertelnego arcydzieła Mickiewicza „Pana Tadeusza”. Rolę tytułową odtworzy Łuszczewski, Zosią zaś będzie piękna aktorka Zofia Zajączkowska.

Możemy się więc spodziewać obok mniejszych dzieł, dwóch wielkich filmów, które zapewne będą wielką sensacją i naszą twórczość na polu przemysłu kinematograficznego posuną o poważny krok naprzód.

Polska flota handlowa a „Duch Wschodu”.

W sprawie artykułu pod powyższym tytułem, jaki otrzymaliśmy z Gdańska i umieściliśmy w imię zasady bezpartyjności w dniu 20 bm. w naszym piśmie, otrzymujemy pismo od p. inż. Potyrały, w którym tenże stwierdza, że tylko dwa statki, „Jadwiga” i „Wanda” były zbudowane w Anglii, podczas gdy „Hanka” jest to stary bocznokołowiec, dawniej „Zagłoba”, zremontowany w warsztatach w Gdyni ubiegłej zimy. Dalej faktem jest, że te dwa statki zakupione w Anglii, kosztują każdy po 3 tysiące funtów szterlingów mniej, aniżeli wspomniane przez autora statki „Gdańsk” i „Gdynia”.

Te dwie nieścisłości uważamy sobie za konieczne sprostować, mając na względzie dobro sprawy morskiej, gdzie publicystyka mająca początek nawet w najbardziej idealnych podobudkach, musi być bezstronna i opierać się na faktycznych danych.

Patentowane futki

„DWUWATKI” nierównane w swej dobroci, cieszą się ogólnym uznaniem.

Ządać we wszystkich sklepach tytoniowych.

PRZEDSTAWICIELSTWO NA WIELKOPOLSKĘ I POMORZE: Stanisław Leopold Bialler, Poznań, Wały Zygmunta Augusta 10.

Fabryka Gilz „Sokol”

W. Kwaśniewski i F. Pacholczyk, Warszawa, Leszno 108.

25843

Z WIELKOPOLSKI I POMORZA.

Pogrzeb ś. p. ks. prałata Ussorowskiego, w Kwieciszewie.

Przy udziale J. E. ks. biskupa Lau-bitza z Gniezna, ks. kanoników Krzeszkiewicz z Gniezna i Zakrzewskiego z Poznania, oraz około czterdziestu innych kapłanów i tłumów obywatelstwa odbył się w poniedziałek, 24-go bm. w Kwieciszewie pogrzeb znanego i zasłużonego na polu pracy duszpasterskiej i narodowej ś. p. ks. prałata Ussorowskiego.

10.000 złotych nagrody.

Rodzina zaginionego st. sekretarza starostwa w Sępólnie, Franciszka Ledzińskiego, wynaczyła 10.000 złotych nagrody temu, kto naprowadzi na jakiś ślad zaginionego. Jak wiadomo, Ledziński zaginął w Bydgoszczy w noc Sylwestrową roku ubiegłego.

Ujście.

Z Ochronki Miejskiej. Jak wiadomo, była tutaj za czasów niemieckich ochronka niemiecka, prowadzona przez Diakoniki i „Deutscher Frauenverein”, których własnością był również budynek ochronki. Ponieważ jednak główna siedziba „Deutscher Frauenverein” mieści się w Niemczech, podlegały ich majątki, między innymi i tutejsza ochronka likwidacji; kupił ją zatem magistrat i przy pomocy 2 siostr. St. Najśw. M. P. uruchomił ochronkę polską. Zrazu z powodu różnych trudności finansowych nie była ona urządzona tak, jak toby się należało. Dzisiaj jednak, dzięki staraniom p. burmistrza Lewandowskiego, jest tutejsza ochronka urządzona według najnowszych wymagań. W ostatnim czasie wymalowano bardzo gustownie salę, zaprowadzono osobne małe różnobarwne stoliki i foteliki dla każdego dziecka. Dzieci uczęszcza obecnie około 70, jednak liczba ta wciąż wzrasta tak, że w końcu będzie trzeba ochronkę powiększyć.

Z Huty szkła. Jak widać, tutejsza huta szkła rozwija się z każdym dniem. Niedawno temu uruchomiono nowy, najnowszej konstrukcji piec do chłodzenia butelek. Piec ten jest jakby ruchomą płytą żelazną, poruszaną za pomocą motoru, przeprowadzając na jednym końcu wystygłe butelki, a dając wolne miejsce na drugim do składania nowych butelek. Obecnie czyni się przygotowania do uruchomienia automatycznego transportowania butelek od poszczególnych szklarzy do pieca chłodzącego, co do tego czasu uskuteczniają chłopcy. Choć co prawda będzie potrzeba przez to mniej robotników, jednak wpłynie to prawdopodobnie bardzo dodatnio na trwałość i jakość butelek przez miarowe i regularne transportowanie ich do pieca chłodzącego. Niebawem zaczną się prace przy drugim piecu, który jest już pod ogniem. Zanim jednak osiągnie potrzebną temperaturę do topienia szkła, trzeba palić 3—4 tygodni.

Zmiana posiadłości. Dotychczasową własność p. Stanisława Grusa z Skalmierzyc, nabył drogą kupna p. Marcin Florek. Nadmienić wypada, że Florek sprzedał swoją nieruchomości p. Baumungowi (Niemcowi) i to w formie dzierżawy na przeciąg 35 lat ze względu na możliwość nie otrzymania przewłaszczenia przez Baumunga.

Z szkoły katolickiej. Z nowym rokiem szk. został przeniesiony do Chodzieży nauczyciel p. Baryżewski, a w miejsce jego przydzielono do tutejszej szkoły nauczycielkę p. Ellmanównę z Poznania. P. Baryżewski zjednał sobie tutaj przyjaźń i życzliwość całego obywatelstwa, które go też z żalem żegnało.

Gniezno.

Posiedzenie Rady Miejskiej odbyło się w ub. czwartek, pod przewodnictwem mec. dr. Jurka w auli szkoły handlowo-przemysłowej. Pierwszym punktem obrad było przyjęcie do wiadomości bilansu zakładów dla światła, siły i wody za rok 1926 i I kwartał 1927 r. Sprawozdanie to przyjęto bez dyskusji. Po sprawozdaniu p. Grołowskiego z czynności miejskiej szkoły handlowo-przemysłowej za rok 1926-27 uchwalono: sprzedaż gruntu miejskiego przy ul. Konikowo p. Antoniemu Karpieńskiemu, wydzierżawienie ogrodu przy ul. św. Wojciecha 4 za 12 zł rocznie p. Szulcowi, wydzierżawienie gruntu miejskiego przy ul. Żuławy za 20 zł p. Dutkiewiczowi, wydzierżawienie ogrodu przy ul. Kilińskiego 16 p. Fillowej za 160 zł, wydzierżawienie użytku trawy przy rowach do łązienek p. Ciążyńskiemu za 10 zł, wydzierżawienie gruntu miejskiego przy ul. Jeziornej p. Berchietowi za 300 zł i wydzierżawienie willi z ogrodem na Róży p. Szymaniakowi za 1500 zł rocznie. Następnie uchwalono pobór dodatku na rzecz miasta Gniezna na 1929 r. od przedsiębiorstw i zajęć podlegających państw. podatkowi, od obrotu w wys. 25 proc. i od wszelkich przedsiębiorstw i zajęć w wysok. 20 proc. każdorazowo przez państwo pobieranej ceny świadectw przem. i kart rejestr. Dalej powzięto uchwałę o uchwaleniu poboru na rzecz miasta dodatku do opłat państw. od patentów na wyrób i sprzedaż trunków w wysokości 25 proc., oraz doda-

tek do opłat państw. do patentów na sprzedaż w wysok. 5 proc. W sprawie podatku od psów uchwalono pobierać od jednego psa 15 zł, od każdego dalszego 30 zł, z tem zastrzeżeniem, że psy łańcuchowe są wolne od podatku. Podwyższono opłaty ryczałtowe dla kin w wysokości proponowanej przez referenta oraz uchwalono zaciągnięcie pożyczki 40.000 zł na dokończenie budynku przy ul. Kilińskiego, dalej przepisanie pożyczek krótkoterminowych na pożyczkę długoterminową (10 lat). Po załatwieniu dodatkowego budżetu lasu miejskiego uchwalono przedłużyć firmie Bacow-Export kontrakt na 5 lat, od 1930 r. począwszy, poczem przewodniczący po 4 godzinnych obradach zamknął posiedzenie.

Tydzień Dziecka w Gnieźnie zakończył się w ub. niedzielę referatem, który wygłosiła w auli gimnazjum męskiego p. prof. Matysikowa na temat: Matka jako wychowawczyni i pracowniczka. Frekwencja publiczności była średnia.

W sali Teatru Pułkowego 69 p. p. odbyło się w ub. niedzielę przedstawienie sztuki „Małgorzata z Kartony”, opartej na podłożu religijnym, dzięki czemu cieszyło się ono dość znacznym powodzeniem.

Komunikacja autobusowa Gniezno—Poznań została uruchomiona z dniem 23. bm. Po powrocie pierwszej jazdy odbyło się poświęcenie warsztatów firmy Auto przez ks. prob. Napierałę. Firma Auto zaprowadziła u nas komunikację autobusową, rozporządzając z początku jednym autobusem; obecnie posiada ich dziesięć wyposażonych we wszystkie udogodnienia, jakie posiadają wozy najnowszej konstrukcji. Z dniem 24. bm. uległ zmianie rozkład jazdy autobusem do Witkowa o tyle, że pierwszy autobus z Witkowa do Gniezna wyjeżdża o godz. 6,50.

Dzieci górnośląskie, bawiące od 1. bm. na kolonii wakacyjnej w Gnieźnie, odjechały do domów w ub. piątek w południe. Przed wyjazdem urządziły dzieci w ub. czwartek wieczornicę, na program której składały się śpiewy, deklamacje, tańce i przedstawienie.

Kurs chesania pań dla pomocników fryzjerskich rozpoczyna się z dniem 1 października w sali „Wenecji”. Bliższych informacji udziela się w zakładzie p. Guzikowskiego przy ul. Warszawskiej 32.

Teatr Miejski z Bydgoszczy wystawił w ub. czwartek na scenie hotelu Europejskiego operetkę Lehara pt. „Cygańska miłość”. Występ Teatru Miejskiego cieszył się u nas ogromnym powodzeniem, poprostu zabrakło miejsc dla wszystkich. Przedstawienie same wypadło doskonale, przyczem na pierwsze miejsce wysunął się p. Laskowski.

Repertuar kin. Apollo: „Księżniczka i błazen”, wspaniały dramat w 12 aktach. Luna: „Niewolnice knuta” dramat rosyjski.

Na rzecz „Tygodnia Dziecka” ofiarował dla dzieci szkół powszechnych p. Grabski 1 ctr. cukru w kostkach oraz p. Bukalski 2 skrzynie cukierków.

Szewc królem polskim w... Wągrówcu.

Redakcja „Gazety Wągrowieckiej” miała oryginalną wizytę w tych dniach. Do lokalu zgłosił się niejaki Franciszek Gawłowicz, lat 57 i oznajmił uroczyskie gronu redakcyjnemu, że jest

królem polskim.

Gawłowicz urodził się w Pleszewie i w wieku młodzieńczym został oddany na naukę do miejscowego szewca. Gawłowicz zapewniał personel redakcyjny, że nie jest chory, tylko ma słuch trochę przytępiony. Gawłowicz

proklamował się królem w Wągrówcu,

ułożywszy sobie programowe oświadczenie do władz. Oświadczenia tego

Przyłapano międzynarodowego oszusta.

Walter von Riesen w Gnieźnie.

Poznań, (AW) W ręce tutejszej policji wpadł międzynarodowy oszust niejaki Walter von Riesen. Ostatnio zajmował on posadę mechanika w firmie „Herkules” w Gnieźnie. W ciągu swego bujnego życia przebywał on w Hiszpanji, Francji, Anglii i Włoszech. Przebywając przez pewien czas w Białogrodzie zawiązał na romans z żoną austriackiego oficera A. Schmidta i postanowił z nią razem wyjechać do Polski.

Tak wspaniale uśmierające bóle tabletki Aspirin należy przed użyciem rozpuścić

w szklance wody.

Pobranie jest wtedy ułatwione, działanie przyspieszone i spotęgowane. Nadzwyczajna wartość i pewność działania daje powód do wielu podrabiań. Bezsronnie stwierdzono, że wiele z tych naśladownictw jest szkodliwych dla zdrowia

Zewnętrznie rozpoznać można oryginalne opakowanie tabletek Aspirin po czerwonej banderoili z zarejestrowanym znakiem „Bayer”.

ZBASZYŃ. Budowa budynku dla Poster.

P. P. Dyrekcja Robót Publicznych ogłasza przetarg publiczny na wykonanie zabudowań dla Poster. Policji Państwowej w Zbaszynie i wyznacza termin na dzień 2 października br. w Państwowej Inspekcji Budowlanej w Wolsztynie. Po długich i znużających targach i pertraktacjach władze nasze wreszcie zdecydowały się tak bardzo potrzebny budynek dla tut. Poster. P. P. postawić. Ubikacje mieszczą się dotąd w budynku Magistratu, gdzie nie mają dostatecznego pomieszczenia, albowiem w budynku tym mieści się Magistrat, Sąd Powiatowy, Kasa Miejska i Poster P. P. Miejmy nadzieję, że oprócz ubikacji, potrzebnych dla poster. samego, pobudowane zostaną przynajmniej jedno lub dwa pomieszczenia dla poster. i więzienie policyjne.

GOSTYŃ. Krwawa zemsta. W majątności Brzanki pod Gostyniem zwolniony został gajowy p. Galewski, a w miejsce jego zaangażowano jako gajowego niejakiego p. Mizerskiego. Z zemsty za zwolnienie z posady, Galewski w ostatnich dniach gdy Mizerski dozorował ludzi przy kopaniu ziemniaków, schował się za krzew i wystrzelił do niego z fuzji, raniąc go dość ciężko w piersi. Rannego umieszczono w szpitalu w Gostyniu, zaś sprawcę aresztowano i osadzono w więzieniu.

jednak nie wystąpił jeszcze.

Gawłowicz gorąco przekonywał zebranych w redakcji, że Polska potrzebuje ustroju monarchistycznego, wypowiedział się

przeciw parcelacji

i szeroko omawiał bezrobocie w kraju.

Gdy jeden z pracowników redakcyjnych poprosił Gawłowicza o pozwolenie sfotografowania go, zgodził się, lecz oparł się zdjęciu kapelusza, gdyż jak się wyraził,

królowie nie zdejmują kapelusza.

Gawłowicz ma syna, również, jak i ojciec szewca, który ma być proklamowany przez ojca... następcą tronu.

Z POMORZA.

LUTOWO, pow. Sępólno. (Budowa nowego kościoła.) Parafia lutowska w najbliższym czasie zamierza pobudować nowy kościół, któryby stanął na miejscu obecnego, starego drewnianego kościółka. Do wybudowania kościoła również też i rząd przychodzi z wydatną pomocą — ofiarując zł. 54.000 tytułem zapomogi.

ŚWIEGIE. (Postrzelenie posterunkowego.)

Dnia 21 bm. został postrzelony z rewolweru w brzuch funkcjonarjusz P. P. Dybowski z Nowego pow. Świecie przez urzędnika kolejowego Drożyńskiego Teodora z Twardej Góry. Wypadek ten miał miejsce przy odbieraniu rewolweru Drożyńskiemu, który w czasie sprzeczki z kolegami im groził. Pierwszej pomocy rannemu funkcjonarjuszowi P. P. udzielił dr. Zawacki z Warlubia.

MORZESZCZYN. (Z Tow. Powstańców i Wojaków.)

W dniu ubiegłej dekady bm. odbyło się w lokalu druha Kalitowskiego miesięczne zebranie placówki Tow. Powst. i Wojaków, które zagał drh. Girgel hasłem „Wolność” oraz omówił sprawę odbyć się mających manewrów wojskowych okręgu Starogard, przyczem zachęcał do jaknajliczniejszego brania udziału naszej placówki w zapowiadanych manewrach. Dalej po dał zebrany do wiadomości, że nasza placówka obdarzona została w czasie od urczystości poświęcenia naszego sztandaru wojskowego dalszemi ofiarami: sporym datkiem pieniężnym naczelnego redaktora „Dziennika Bydgoskiego” p. Teski i srebrnym gwoździem pamiątkowym pani Antoniny Kamińskiej ze Starogardu. Szlachetnym ofiarodawcom towarzystwo nasze składa serdeczne „Bóg zapłać”.

KOŚCIERZYNA. Pożar. Dnia 20. bm. wybuchł pożar w zabudowaniach gospodarza Karola Lencza, zamieszkałego w Omikowach pow. kościerski, który strawił stodołę ze zbożem i maszyną rolniczą. Straty wynoszą około 60.000 zł. Ogień przypuszczałnie spowodował przez nieostrożność syn właściciela Ryszard, który pracując w stodołę, palił niezamkniętą fajkę.

Topólno nad Wisłą.

Wypadek. U posiadzicieli p. Jurkiewiczowej, w sąsiednich Rutkach, młócono parową młockarką zboże. Właśnie przybył tam w odwiedzin Bolesław Majewski, młodzieniec 24-letni z Konstantara. Zbliżywszy się do maszyny, dostał się w nią nogą; w jednej chwili maszyna urwała mu nogę aż po kolano. Nieszczęśliwego zawieziono samochodem do Świecia do szpitala, gdzie niestety zmarł wskutek upływu krwi. W czwartek odbył się pogrzeb.

Obfity urodzaj i wywóz owoców w Topólnie jak i sąsiednich wioskach zauważyć można bardzo rozwinięte sadownictwo, które swym właścicielom przynosi znaczne korzyści — oczywiście w latach urodzajnych. W roku bieżącym nadzwyczaj dobrze udały się śliwki, czego dowodem uginające się pod ciężarem owoców drzewka. Śliwki, na które niema wystarczającego zbytu w kraju, zrywa się już teraz i wywozi, ładując na wagony, za granicę a mianowicie przez Hamburg do Anglii. Obecnie placą tu za centnar śliwek 10 zł.

Welpin pod Bysławiem.

Dożynki. Po upływie 8 lat wznowiono z bieżącym rokiem w tutejszej majątności, której dzierżawcą jest p. Kaźmierski, tradycyjny obchód wieńcowego. Wielka była radość miejscowej ludności dominialnej na wieść, że w niedzielę ubiegłą odbędą się dożynki. Po południu uformował się pochód z pracownic i pracowników z przodownicą niosącą wieńiec z kłosów na czele, który udał się z orkiestrą p. Kątnego z Iwca na podwórze przed dom dzierżawcy; przy przewidzianych ceremonjach wręczono mu wieńiec. Następnie dzierżawca p. K. podejmował wszystkich z istic staropolską gościnnością. Wieczorem udali się wszyscy do sali p. Kamińskiego w Bysławiu na wesołą zabawę.

Tajemnicza zagadka na cmentarzu.

Trup noworodka w zawiniątku.

Jadwiga Trederówna z Oriwa została oskarżona przez izbę karną w Wejherowie o popełnienie zbrodni dzieciobójstwa.

Swego czasu Helena Piskor znalazła na cmentarzu większą paczkę, ukrytą między starcami wieńcami. W tym momencie podbiegła Trederówna i wyrwała pakiet z rąk starszej kobiety, poczem rzuciła się do ucieczki. Rozpoczęła się gonitwa, w trakcie której pakiet upadł na ziemię. Z zawiniątka wypadło dziecko. Trederówna została aresztowana.

Podczas przeprowadzonej rozprawy oskarżona twierdziła, że miała taki sam pakiet na cmentarzu, w którym znajdowały się kwiaty, sądziła że własność jej została zabrana. Po przesłuchaniu świadków, oraz znawców: doktora Panka i dr. Janowitza, sąd uwolnił oskarżoną nie nabrawszy przekonania, czy noworodek pochodzi od Teodorowej.

Z Torunia.

Nocny dyżur ma do dnia 28. bm. włączanie apteka „Radziecka” ul. Szeroka.

Z Teatru Pomorskiego. W środę, dnia 26 września br. o godzinie 8 wieczorem po raz czwarty wspaniały dramat Emila Zegadłowicza „Głaz Graniczny”, w którym prawdziwe triumfy święci p. Bożewska w roli Feli. Doskonała obsada sztuki w osobach pp. Hajdamowicz, Makarczyk, Porębskiej, dyr. Rygiera, Plucińskiego, Orzechowskiego, Wasilewskiego i Zbuckiego, czynią z „Głazu Granicznego” prawdziwą ucztę artystyczną.

Ceny miejsc znacznie niższe.

W czwartek, dnia 27. bm. teatr nieczynny.

Zjazd delegatów Pomorskiego Z. O. K. Z. w Toruniu. Dnia 23. bm. odbył się w Toruniu przy udziale 30 delegatów zjazd delegatów okręgu pomorskiego Związku Obrony Kresów Zachodnich, Marszałkiem zjazdu wybrano dr. J. Trzcńskiego z Poznania. Wygłoszono szereg referatów o doniosłym znaczeniu oraz uchwalono kilka rezolucji. Szczegółowe sprawozdanie podamy w następnym nr. „Dziennika”.

Bacność, Miłośnicy strzelania! W celu uświadomienia szerokim warstwom obywatelstwa jak i osobom wojskowym strzelania o nagrody z karabinów. Związek Podoficerów Rezerwy Rz. Polskiej, Okręg na D. O. K. VIII, organizuje na zakończenie tegorocznych zawodów strzeleckich wielkie 8-miu dniowe strzelanie (w czasie od 29. bm. do 7 października br. włącznie) w którym udział brać mogą wszyscy. Strzelanie rozpocznie się codziennie od godziny 15-tej, w niedzielę 30. bm. i 7. 10. od godz. 8 rana za wyjątkiem dwugodzinnej przerwy od 10 do 12 w strzelniczy Bractwa Strzeleckiego w Zielieńcu Drogożone nagrody są wystawione w oknie wystawowym firmy Tow. Handl. Przem. daw. C. B. Dietrich i syn z o. p. w Toruniu przy ul. Szerokiej 25. Winiaki zawodów będą zarazem bilansem całorocznych ćwiczeń strzeleckich oraz przedstawia obywatelstwu torunskiemu najlepszych strzelców m. Torunia.

Zderzenie samochodów. Dnia 23. bm. w godzinach południowych zderzyły się na ul. Szerokiej róg Podmurnej trzy samochody z których dwa odniosły poważne uszkodzenia. Kto ponosi winę, ustali śledztwo.

Bacność przed oszustem! Na terenie pow. torunskiego ujawnia się jakiś oszust, podający się za Józefa Jankowskiego lub Lewandowskiego, który w dostępny sposób wypożycza rowery, ażeby ich nie zwrócić. Fakt taki miał miej-

sce z gospodarzem Olszewskim z Rogówka powiat Toruń, od którego oszust wypożyczył rower, wartości 120 zł., z którym do tej pory nie wrócił.

Kino „Światowid” daje monumentalny dramat w 12 aktach pt. „Królowa niewolników”, osnuty na tle życia narodów z epoki przedchrystusowej. Obraz ten budzi ogólny zachwyt kinomanów, tak swą treścią, jakoteż wykonaniem.

„Cerso” wyświetla podwójny program i to dramat pt. „Król szoferów”, arcywesołą komedię w 2 aktach oraz farsę dwuaktową.

„Pan” demonstruje podwójny program. Pierwszy: dramat pt. „Żona i nie żona”. W roli głównej Carmen Baum i Gustaw Frilich, drugi: komedię rozkoszną pt. „Miłość z przeszkodami”. W roli głównej Ossi Oswald.

Wynik strzelania żniwnego w toruńskim Bractwie Strzeleckim.

Dnia 22 i 23 bm. odbyło się w Zielieńcu strzelanie żniwne Bractwa Strzeleckiego w Toruniu.

Nagrody w tarczy królewskiej zamiejscowej zdobyli: Skrzypnik, Kowalewo 85 pkt., Przybyszewski, Kowalewo, 83, Krzyśko, Kowalewo 78.

Tarcz miejscowa: Stefanowicz, Toruń, 92 (król żniwny), Tyrchan, Toruń, 91, Sulecki, Toruń, 90.

Tarcz złota wolnoręczna: Stefanowicz, Toruń, 51.

Tarcz złota orderowa: Tyrchan, Toruń, 58, Szulc, Toruń, 57.

Tarcz orderowa: Barczyński, Toruń, 58, Stefanowicz, Toruń, 58, Głiszczyński, Toruń, 57, Tyrchan, Toruń, 56, Krystek, Toruń, 55, Bożewski, Toruń, 55, Puchalski, Toruń, 55, Kapczyński, Toruń, 55, Sikora, Toruń, 55, Kajdan, Toruń, 55, Sulecki, Toruń, 54.

Tarcz „Zieleniec” orderowa: Przybyszewski, Kowalewo, Orłowski, Chełmża, Konieczny, Toruń, Ambroszkiewicz, Toruń, Napiórkowski, Toruń, Bagiński, Toruń, Wiencel, Jurkiewicz, Toruń, Felksi, Toruń, Zieliński, Toruń.

Tarcz premjowa: Orłowski Chemża 58, Tyrchan Toruń 58, Szulc Toruń 57, Krzyśko Kowalewo 56, Barczyński Toruń 56, Sikora Toruń 56, Stefanowicz Toruń 56, Michniski Toruń 56, Puchalski Toruń 56, Sulecki Toruń 55, Bagiński Toruń 55.

Tarcz wolnoręczna orderowa: Stefanowicz Toruń 55, Rapczyński Toruń 46, Szulc Toruń 41, Głiszczyński Toruń 39, Barczyński Toruń 38.

Z Pomorskiej Wystawy Ogrodniczej w Toruniu.

Komisja sędziowska dla szkółek drzew owocowych, alejowych, dzikich i krzewów w dniu 22 września br. przyznała następujące nagrody:

1. Gospodarstwu Sadowemu Józefów n. W. za drzewa owocowe mały złoty medal Ministerstwa Rolnictwa.

2. Szkółkom drzew owocowych Długoszyje duży srebrny medal Ministerstwa Rolnictwa.

3. P. Szczepankowi z Janowic, mały srebrny medal Ministerstwa Rolnictwa.

4. Pp. Kozłakowskiemu i Żaglewskiemu z Płocka, mały srebrny medal Ministerstwa Rolnictwa.

5. Firmie Otto Fuchs z Inowrocławia, duży medal Komitetu.

6. Firmie Rehbein z Szamotuł, duży medal Komitetu.

7. Szkółkom drzew owocowych br. Brunickiego w Podhorcach, duży srebrny medal Pomorskiej Izby Rolniczej.

8. P. Łapkiewiczowi z Rypina, brązowy medal Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu.

9. Zakładom drzew owocowych i wikliniarskich w Puławach, duży złoty medal Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu.

10. Plantancjom ogrodniczym miasta Torunia, duży złoty medal Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu.

11. Szkółkom drzew owocowych pow. w Kruszwicy, mały złoty medal Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu.

12. Szkółkom drzew owocowych pow. w Rawiczu, mały złoty medal Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu.

13. Ogrodom miejskim z Bydgoszczy, duży srebrny medal Komitetu Wystawy.

Ponadto Komisja przyznała na wniosek Zakładów drzew owocowych i wikliniarskich w Puławach p. Władysławowi Partycy inspektorowi ogrodów i plantacji wikliniarskich za skuteczną pracę w tym dziale, mały srebrny medal Komitetu Wystawy, pp. starszym ogrodnikom Michałowi Śmietana i Leonowi Martewiczowi i A. Michnie, list pochwalny Komitetu Wystawy.

Na wniosek kierownika szkółek powiatowych p. Wojtaszka za pracę w ogrodnictwie p. Franciszkowi Mrozowi, list pochwalny Komitetu Wystawy.

W dziale: drzewa dzikie i ozdobne, jura w dniu 22. bm. przyznała następujące nagrody:

1. Miastu Toruń, za szkółki drzew leśnych,

alejowych i ozdobnych, złoty mały medal Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu.

2. P. radcy Rzyżkiemu, zarządcy powyższych szkółek, za całość wykonania, mały srebrny medal Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu.

3. P. Aleksandrowi Wielgoszowi, kierownikowi powyższych szkółek, za hodowlę, brązowy medal Komitetu Wystawy.

4. Firmie Hentschel w Toruniu za ładne okazy koniferów, mały srebrny medal Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu.

5. Firmie Tomaszewski w Toruniu, za krzewy ozdobne oraz za wystawienie drzew alejowych i ozdobnych, srebrny duży medal Komitetu Wystawy.

6. Majątkowi Przysiek, wł. Neumann, za dobór drzew dzikich i ozdobnych, mały srebrny medal Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu.

7. P. Kraśniewskiemu, ogrodnikowi majątku Przysiek za hodowlę drzew leśnych i ozdobnych list pochwalny Komitetu Wystawy.

8. Firmie Fuchs Inowrocław, (przedstawiciel Tomaszewski Toruń) za ładnie uformowane tuje, brązowy medal Komitetu Wystawy.

9. Firmie Ross Bydgoszcz, za dekorację terenu koniferami, mały srebrny medal Komitetu Wystawy.

UWAGA! Wobec wyjaśnienia delegata Ministerstwa Rolnictwa, nagrody tegoż Ministerstwa nie mogą być udzielane instytucjom państwowym i samorządowym.

Szan. Czytelnikom

w Wąbrzeźnie Pom.

do wiadomości, iż z dn. 1 października br. otwieramy

agenturę „Dziennika Bydgoskiego”

u pana **Juljana Karskiego**

skład kolonialny i tytoniowy, Pomorska 1.

Przedpłata w agenturze wynosi miesięcznie 3 zł, z odnośnikiem 3.36 zł. Pojedynczy egzemplarz 20 gr. (26190)

„Administracja Dziennika Bydgoskiego”.

Uroczystość „Dnia Katolickiego” w Toruniu.

W dniu 23. bm. odbyła się w Toruniu imponująca manifestacja uczuć katolickich. Po niesporach w największej świątyni torunskiej pod wezwaniem Najśw. M. P., wyruszyli do miasta wielotysięczne tłumy, aby także na zewnątrz zmanifestować katolicki charakter Torunia, stolicy województwa pomorskiego. Pomimo ulewnego deszczu, ustawiły się wszystkie katolickie stowarzyszenia i związki towarzysw miejscowych na oznaczonym miejscu, poczem przedfilowały na Rynku Staromiejskim przed J. E. Najprzew. arcybiskupem diecezji chełmińskiej dr. Okoniewskim, który w otoczeniu wyższego duchowieństwa i wybitnych dygnitarzy z najwyższych sfer społeczeństwa katolickiego odebrał dowody hołdu i przywiązania do Kościoła Katolickiego toruńczyków. Pochód stał się potężną manifestacją. Po skończonym pochodzie udały się tłumy do dużej sali „Parku Wiktorji”, gdzie odbył „Dzień Katolicki”. Uroczystość zagalniestrużony ks. dziekan Kozłowski, tłumaczac zgrożdżonym znaczenie uroczystości i podając jej program. Po odśpiewaniu przez chór męski pieśni „Pasterzem jest Pan” — Kleina — pod batutą prof. Moczyńskiego, wygłosił pierwszy referat prof. Knechtel na temat: „Wychowanie religijne dzieci szkolnych”. Referent wykazał w sposób ściśle naukowy na podstawie psychologii duszy dziecięcej, możliwość i konieczność wychowania religijnego młodzieży, wykazując

ważność takiego wychowania dla dobra Odrodzonej Ojczyzny.

Po deklaracji wiersza Czeskiej „Jam jest” przez p. Rutkowskiego, członka Młodzieży Katolickiej, wygłosił drugi referat stary działacz sokoli p. Sulecki o stosunkach meksykańskich.

Po odśpiewaniu pieśni „Ojciec Nasz” prof. Moczyńskiego na 9 głosów mieszanego chóru, wygłosił ostatni referat pan poseł na Sejm Malinowski, wykazując zgnębienie roboty sekiariskiej, a zwłaszcza bezprawia kościoła narodowego, starającego się rozbić jedność katolicką, będącą podstawą jedności naszej Ojczyzny. Na tle powyższych referatów uchwalono jednogłośnie odpowiednie rezolucje, które podajemy poniżej.

Duża sala Parku Wiktorji była przepelniona, około 4000 ludności katolickiej. Po wspólnym odśpiewaniu pieśni „My chcemy Boga” uczestnicy „Dnia Katolickiego” rozeszli się w największym porządku i skupieniu do swych domostw pod silnym wrażeniem przeżytych wzniosłych chwil. Na podstawie uchwał zgromadzonych uczestników, wysłał ks. dziekan Kozłowski telegramy hołdownicze do Jego Świątobliwości Piusa XI na ręce J. E. Nuncjusza Apostolskiego w Warszawie, do J. E. ks. biskupa dr. Okoniewskiego oraz do p. Prezydenta Mościckiego, jako Głowy Ojczyzny.

Liczne tłumy wiernych, nie znalazłszy miejsca w ścisłości, musiały wrócić do domu.

Rezolucje, uchwalone z okazji „Dnia Katolickiego”.

1. O zachowanie praktyk religijnych w szkołach.

a) Katolicy miasta Torunia, zebrani tłumnie na uroczystości „Dnia Katolickiego” 23 września 1928 r., po wysłuchaniu wykładu o konieczności wychowania religijnego i moralnego młodzieży, zakładają stanowczo protest przeciw niezgodnej z Konkordatem uchwale sejmiku i senatu, zmierzającej do zniesienia okólnika Ministra W. R. i O. P. z dnia 9. 12. 1926 r., który ustala praktyki religijne w szkolnictwie średnim i powszechnym.

b) Domagamy się szkoły wyznaniowej, której plan przeznaczają jak dotychczas 4 godziny tygodniowo na naukę religii, udzielaną przez nauczycieli, posiadających „missio canonica”.

2. W sprawie prześladowania katolików meksykańskich.

Protestujemy przeciw prześladowaniu kościoła św. i katolików w Meksyku. Męczennikom zaś za św. wiarę wyrażamy najwyższy podziw i cześć za ich bohaterskie wytrwanie przy Chrystusie. Wszystkich katolików prosimy o modlitwę, aby w tym nieszczęśliwym kra-

ju zapanował w jak najkrótszym czasie spokój Chrystusowy, a Rząd Rzeczypospolitej wzywamy do wystąpienia na terenie międzynarodowym przeciw gwałtom masonów meksykańskich, przynoszącym, według słów Jego Świątobliwości Piusa XI, ujmę cywilizacji wieku XX.

3. Przeciw sekiarstwu.

Wzywamy Rząd do ukroczenia swawoli sekt, które rozbijają jedność narodową, wprowadzając zamęt przez bezprawne używanie naszych szat liturgicznych, napadają bezczelnie na instytucje papieża i Kościół katolicki, łamiąc Konstytucję i Konkordat.

4. Przeciw naruszeniu świętości dnia Bożego.

Wobec często powtarzających się gorszących wypadków urzędzenia przez organizacje i instytucje społeczne ćwiczeń, zawodów, zebrań i nawet defilad podczas głównego nabożeństwa w niedzielę i święta, oświadczamy, że uważamy takie postępowanie za naruszenie świętości Dnia Bożego i wzywamy wszystkie organizacje, by w przyszłości urządziły takie zebraństwa poza godzinami, przeznaczonymi na nabożeństwo.

Z Grudziądza.

Kalendarzyk teatralny.

Środa, dnia 25. bm. „Simona” po raz pierwszy.

Czwartek, dnia 26. bm. „Simona” po raz drugi.

Piątek, dnia 27. bm. Teatr nieczynny.

Z Teatru Miejskiego.

„Simona” ujrzy światło kinkietów w nadchodzącą środę. Farsa ta obiegła wszystkie sceny tak polskie jak i zagraniczne, w triumfalnym pochodzie, dzięki swej pikanterji i kolosalnemu humorowi, w który obfitują wszystkie farsy francuskie. W sztuce tej reżyserowanej przez St. Zięciakiewicza, ujrzymy po raz pierwszy na naszej scenie, wykonawców ról głównych w osobach pp.: Marij Hryniewicz, Winklerowej i Władysława Kieszczyńskiego, artystów sceny lwowskiej. Dekorację do powyższej sztuki przygotowuje artysta - malarz Władysław Kuhn. Sprzedaż biletów rozpoczęta.

„Białe Mazury”. I znów z naszej sceny popłyną melodyjne dźwięki świetnej operetki Lehara, kompozytora tak popularnych operetek. Nad stroną artystyczną czuwa wytrawna ręka reżysera Mieczysława Dowmunt, który stara się, by inauguracyjne przedstawienie operetki wypadło również tak okazale, jak komedji. Pomaga mu w tym niestrudzony, znany kapelmistrz Wiktor Sirola. Nad stroną choreograficzną czuwa Antoni Luźniński.

Z KANCELARJI PARAFJALNEJ.

FARA.

Stosownie do wskazań Ojca św., Piusa XI, zakłada się w parafji grudziądzkiej „Dzieło Rozkrzewienia Wiary św.”, dla wspierania misji zagranicznej wśród pogan. Ze względu na wspaniały cel, powinien należeć do tego „Dzieła” każdy parafjanin. Chcąc Szan. Parafjanom wykazać obrazowo konieczność i potrzebę zorganizowania „Dzieła Rozkrzewienia Wiary św.”, będą OO. Misionarze Słowa Bożego z Górnej Grupy w przyszłą niedzielę i poniedziałek w sali „Tivoli” wyświetlali film misyjny pt. „Insulinda”. Pragnąc dać wszystkim możność do oglądania tego zresztą ciekawego i pouczającego filmu, wyświetlanie jego będzie w następującym porządku się odbywało: w niedzielę, 30. bm. o godz. 4 dla szkół średnich i zawodowych, w niedzielę 30. bm. o godz. 8 dla wszystkich organizacji, w poniedziałek, dnia 1 października o godz. 4 dla szkół powszechnych, w poniedziałek, 1 października o godz. 8 dla wszystkich innych parafjan. Na pokrycie kosztów pobierać się będzie drobne tylko datki. Niech nikt więc nie zaniedba oglądania tego pięknego filmu.

Reklama świetlna nie przyjmuje zlecen od żydów. Przy Placu 23 Stycznia wyświetla p. Koskowski reklamy świetlne. Był czas, że i żydowskie przyjmował, ale przy otwarciu tego sezonu zastrzegł się, że reklamy firm żydowskich nie przyjmuje. Niewątpliwie kupiectwo polskie m. Grudziądza zechce pojąć, że p. Koskowski robi ofiarę z siebie i poprze go za to tem bardziej. Wstrętne było patrzeć, przechodząc przez plac 23 Stycznia, na te reklamy żydowskie — stąd się cieszymy, że zostały na zawsze usunięte. Przedsiębiorstwo p. Koskowskiego polecamy uwadze Szan. kupiectwa, bo rzeczywiście zasługują na takie poparcie.

Z Czeladzi Katolickiej. Odbyło się tu zebranie bardzo ruchliwego Tow. Czeladzi Katolickiej w salce parafjalnej gdzie w serdecznych słowach pożegnał się dotychczasowy prezes ks. Kaszewski, który obejmując inne Towarzystwo. Prezes Czeladzi mianował ks. prałata Dembek ks. wikarego Felchnera. Nowy ks. prezes w pięknym przemówieniu zapoznał się z członkami, przyrzekając, że pójdzie po tej linii, po jakiej postępowali jego poprzednicy, a szczególnie szczerze lubiany ks. Kaszewski.

Teatr grudziądzki na prowincji

LUBAWA.

W środę, dnia 26. bm. artyści sceny grudziądzkiej odegrają w sali hotelu Pod Orłem świetną farsę pt. „Przyjaciółka Pana Ministra”. Bilety wcześniej nabywać można w księgarni „Drwęca”.

NOWEMIASTO.

W czwartek, dnia 27. bm. sympatyczny zespół teatru grudziądzkiego w sali Hotelu Polskiego wystawi trzy aktową farsę pt. „Przyjaciółka Pana Ministra”. Bilety wcześniej nabywać można w księgarni „Drwęca”.

LASIN.

W niedzielę, dnia 30. bm. na zaproszenie tutejszego obywatelstwa zawita do nas Teatr Miejski z Grudziądza, wystawiając doskonałą farsę A. Engla pt. „Przyjaciółka Pana Ministra” w sali hotelu Pod Orłem. Sprzedaż biletów już rozpoczęta.

TCZEW.

Dawno oczekiwany sympatyczny zespół Teatru Miejskiego z Grudziądza, który będzie w tym sezonie bardzo często odwiedzać nasze miasto, da w poniedziałek, dnia 1 października przedstawienie inauguracyjne, operetkę Lehara „Białe Mazury” w przepięknej szacie dekoracyjnej z udziałem solistów, chórów, baletu, oraz orkiestry. Bilety wcześniej nabywać można w redakcji „Gońca Tczewskiego”.

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 26 września 1928 roku.

KALENDARZYK.

Dziś: Cyprjana i Justyny mm.
Jutro: Kosmy i Damjana mm.
Wschód słońca: godz. 5,52.
Zachód słońca: godz. 17,49.

DYŻUR NOCNY W APTEKACH.

Od poniedziałku 24 bm. do poniedziałku 1 października br. dyżurują:

- 1) Apteka pod Koroną, ul. Dworcowa.
- 2) Apteka pod Niedźwiedziem, ul. Niedźwiedzia.

Wypożyczalnia książek „Lektor”, ulica Gdańska 141, otwarta codziennie od godziny 8 rano do 6 wieczór. Telefon 1739.

TEATR MIEJSKI.

Dziś w środę po cenach niższych przesłuchana, arcywesoła i bardzo melodyjna operetka O. Straussa „Bohaterowie”, ciesząca się dotąd wielkim powodzeniem.

Jutro, w czwartek doskonale, o bogatym podłożu psychologicznym arcydzieło pióra Al. hr. Fredry p. t. „Dożywocie”. Świetnie zgrany zespół artystów znajduje w tej sztuce prawdziwe pole do popisu.

Piątkowy wieczór wypełni „Dożywocie”, zakupione przez Tow. Uniwersytetu Robotn. Początek o godz. 7½ wiecz. Wszystkie bilety sprzedane.

W sobotę otwarcie sezonu operetkowego 1928/29 przepiękną, arcy melodyjną operą komiczną Straussa p. t. „Noc w Wenecji”, która pod względem muzycznym, pięknej nowej wystawie, dekoracji, kostiumów i baletu zdobędzie zapewne dominujące miejsce wśród dotychczas wystawionych już oper komicznych.

Kasa z dniem wczorajszym rozpoczęła sprzedaż biletów. Ceny nie zmienione, legitymacje niżkowe ważne.

Konopacka w Bydgoszczy.

W niedzielę, dnia 30 września odbędzie się V. Bieg Maratoński (42 klm. 195 m.) na szosie gdańskiej (meta na boisku Szkoły Oficerskiej) oraz zawody lekkoatletyczne pań o Mistrzostwo Polski na boisku Szkoły Oficerskiej od godziny 15—17.30. Na zawody te przyjeżdża p. Halina Konopacka.

Z Niemiec donoszą, że tamtejsze ministerstwo poczt i telegrafów z nowym rokiem obniża i tak niewielkie opłaty telefoniczne.

U nas zwykły miastowy abonament telefoniczny został niedawno podwyższony o 50%, tj. z 12 na 18 zł. miesięcznie.

Ano inaczej kalkuluje niemieckiej a inaczej polski minister poczt i telegrafów.

Ten pierwszy trzyma się zdrowej amerykańskiej zasady: „die Masse macht aus!” Pan Miedziński inaczej. On ma niewiele owiec, ale te goli dokładnie.

Dziwna rzecz, że maksyma tak znana, tak wypróbowana, nie może sobie utworzyć drogi do głów naszych rządowych kalkulatorów.

Przypomnijmy tylko fakt taki:

Około roku 1880 poczta austriacka dawała beznadziejny deficyt. List zwykły kosztował 12 centów, a korespondentka 5 ct. To tylko jako miara ówczesnych opłat pocztowych.

I znalazł się mądry minister handlu, który postawił za zasadę, że aby się ruch pocztowy opłacał, to znaczek pocztowy musi stać się „ein Massenartikel”. Trzeba korespondencję uprzywilejnić najszerszym warstwom ludności. I obniżył listy na 5 ct., a karty aż na 2 ct.

Z tą chwilą poczta stała się jednym z najludkratywniejszych przedsiębiorstw rządowych Austrii. To też i zaraz po tem inne kraje wstąpiły w jej ślady.

Potaniecie tego rodzaju świadczeń staje się dobrodziejstwem dla ludności i dla rządu. Podwyższanie opłat prowadzi do handlowego natecznika.

A nad szkodami kulturalnymi, jakie stąd wynikają, niema się co i rozwodzić!

— Osobiste. Małżonkowie Jan i Klara z Lubawskich Frączkowie, zam. przy ulicy Cieszkowskiego 7, obchodzą w dniu 27 września srebrne wesele. Rano o godz. 9 odprawi na ich intencję ks. prob. Tuszyński mszę św. u Klarysek. Pan Jan Frączak, mistrz krawiecki, wrócił w roku 1921 z Berlina, gdzie brał udział w życiu towarzyszym polskich. Od 15 lat, w czasie pobytu na obczyźnie, jest abonentem „Dziennika Bydgoskiego”. Jubilatowi zasyłamy życzenia, aby przy zdrowiu doczekali się złotych godów.

— Ostatni dzień zapasów i rozdanie nagród. Dziś w środę ostatni dzień zapasów w ogrodzie Kocerki (Patzera). O premje walczą będą: Badurski - Petersen, Rogenbaum - Lielkajs, Krotton - Wuwer oraz Michelson - Faktor.

— Ostre strzelanie. W dniach 27 i 28 bm. przeprowadzać będzie 62 pułk piech. wkp. na strzelniczy bojuj 15 D. P. (plac ćwiczeń w Jachcicach) ostre strzelanie.

— Kradzież w pociągu. W pociągu Toruń - Bydgoszcz p. Hetner Roman, zamieszkały w Świeciu, powierzył na chwilę swą tekę, która zawierała browning nr. 253532, z 6 nabojami oraz lampkę elektryczną i inne rzeczy, pewnemu osobnikowi, który z nią się ulotnił.

Sprawa komunisty Bema odroczone.

Bem na wczorajszą rozprawę, przybył do sądu wraz ze swym obrońcą, dr. Honigwilem z Warszawy, który na wstępie prosił sąd o odroczenie rozprawy z powodu złego stanu zdrowia jego klienta. Sąd po naradzie, postanowił zawezwać lekarza, celem stwierdzenia istotnego stanu zdrowia oskarżonego, przerywając rozprawę na pół godziny. Przybyły lekarz, dr. Ziętek, stwierdził rzeczywiście gorączkę u oskarżonego i zaopiniował, że w tym stanie nie może on stanąć przed sądem. Wobec tego sejm p. Radłowski rozprawę odroczył.

Regaty na Brdzie

w niedzielę 30 b. m.

o godzinie 2³⁰ po południu.

15 biegów - Koncert

Meta — Most Bernardyński, Wstęp 50 gr. (26180)

— Uprasza się panów właścicieli samochodowych pokrywać swe zapotrzebowania na wolne posady szoferów w biurze Związku Szoferów przy ul. Libelta 10 parter lewo tel. 312.

Senjorki żeńskiego „Sokoła”.

Ćwiczenia dla oddziału senjorek rozpoczną się dziś w środę, o godzinie 7 wieczorem w hali gimn. Gimnazjum Klasycznego przy ul. Krasińskiego. Uprasza się wszystkie zgłoszone już, jak i chcące uczęszczać na ćwiczenia panie, o przybycie w wyznaczonym wyżej terminie. Czolem!

Uroczyste pożegnanie księdza - dyrektora Jana Filipiaka w Państwowym Seminarjum Nauczycielskim.

Przemówienie ks. prof. Kajl.

Przewielebny i drogi nam wszystkim Dyrektorze!

Prawie 10 lat upływa od chwili, kiedy jako mądry sternik ująłeś ster tego zakładu, w doświadczone ręce swoje. Dziś po tak długiej pracy opuszczasz nas, idąc na inne stanowisko — dziś nam się z Tobą żegnać wypada. Trafnie powiedział przed mną w swoim przemówieniu uczeń, żegnający się z Tobą w imieniu swoich kolegów, że mury tego zakładu jeszcze nie widziały nigdy takiej uroczystości, jakiej my dziś świadkami jesteśmy. I rzeczywiście były tu w tych murach już zjazdy wspólnie, były świetne inauguracje, były wizyty dostojnych gości, były przed wojną szumne i butne mowy najeżdźcy, były tu już najrozmaitsze uroczystości, ale nie było w tym zakładzie jeszcze nigdy, dopóki stoi, uroczystego pożegnania dyrektora. Nam właśnie po raz pierwszy takie pożegnanie przypadło w udziale, i trzeba powiedzieć, że żegnamy dziś dyrektora, który naprawdę złotymi literami zapisał imię swoje w annałach tego zakładu. Nie miejsce tu, bym wliczał w suchem zestawieniu zasługi Twoje — zbyt one liczne i zbyt znane wszystkim tu obecnym, którzyśmy na długoletnią Twoją pracę w szkole i poza szkołą własnymi oczami patrzyli. Niech dziś wystarczy, jeśli powiem, że żegnają Cię z żalem głębokim dzieci Twoje, uczniowie Twoi, nauczyciele Twoi.

Żegnają Cię dziś z żalem głębokim dzieci Twoje, bo tracą w Tobie ojca najlepszego. Tak im tu było dobrze w tej szkole, rodzice ich tak chętnie je tu przysyłali, bo wiedzieli, że na czele tego zakładu stoi kapłan światły, kapłan o wielkim rozumie i wielkim sercu.

I żegnają Cię dziś z żalem głębokim uczniowie Twoi, którzy tracą w Tobie najlepszego opiekuna. Starania Twoje o nich szły we wszystkich kierunkach, ale skoncentrowały się w jednym dążeniu, które tak pięknie wypowieda na jednym miejscu stoi kapłan światły, kapłan o wielkim rozumie i wielkim sercu. I żegnają Cię dziś z żalem głębokim uczniowie Twoi, którzy tracą w Tobie najlepszego opiekuna. Starania Twoje o nich szły we wszystkich kierunkach, ale skoncentrowały się w jednym dążeniu, które tak pięknie wypowieda na jednym miejscu stoi kapłan światły, kapłan o wielkim rozumie i wielkim sercu.

I żegnają Cię z głębokim żalem nauczyciele Twoi, którym byłeś najlepszym kierownikiem. Tu w seminarjum w Bydgoszczy panowała zawsze harmonia, tu był zawsze ten sam zdrowy kierunek wychowawczy, tu grono nauczycielskie w miłej zgodzie zawsze pracowało w tym celu, „by rozum był przy młodości”. Tu w tym zakładzie panowała zawsze jakaś dziwnie piękna atmosfera, w której rozwijać się mogły szlachetne charaktery. Dzięki tej zgodnej współpracy i zdrowej atmosferze zakład nasz stanął i pod względem wychowawczym i pod względem umysłowym na wysokim poziomie. Stusnie też cieszył się zawsze wielkim uznaniem władzy przełożonej — a jeżeli tak wszystko było — to w tem wielka zasługa Twoja.

Ale praca Twoja nie zamykała się tylko w ramach zakładu naszego — owszem sięgała daleko poza zakład. Wprost niezliczone były częste zajęcia Twoje na najrozmaitszych polach, bo dobrze zrozumiałeś prawdę słów, tak pięknie przez Mickiewicza wypowiedzianych w „Dziadach”:

„Człowiek nie jest stworzony na ły i uciechy, Ale dla dobra swoich bliźnich, ludzi”.

W tej myśli pracowałeś, kiedy jeszcze w kajdanach jęczała Ojczyzna nasza biedna, w tej myśli pracowałeś w zaraniu jej powstania, tej myśli zostałeś wiernym aż do chwili obecnej. Ale kiedy dziś spojrzysz wstecz na wszystkie rozliczne zajęcia Twoje, przypuszczam, że powiesz to samo, co powiedział przy pożegnaniu pierwszy nasz kurator Bernard Chrzanowski, „że ze wszystkich zajęć licznych moich, najmiłszą była mi praca nad młodzieżą, praca szkolna”.

Tak sądziliśmy wszyscy, i dlatego prosimy Cię, byś raczył przyjąć z rąk naszych skromną pamiątkę, a mianowicie album z fotografiami seminarjum naszego i życia szkolnego; niech skromne te obrazki przypomną Ci pracę Twoją i młodzież Twoją, którą tak bardzo ukochałeś.

A zarazem dziś składam w ręce Twoje to zapewnienie, że tu w tym zakładzie zawsze będą serca Tobie oddane, które Ci szczerze życzyć będą hojnego błogosławieństwa i pełnego zadowolenia na nowem Twojem stanowisku i to drugie zapewnienie, że choć Cię już nie stanie między nami, wszyscy pracować będziemy w kierunku, tu w tym zakładzie przez Ciebie zapoczątkowanym, w duchu Twoim, pamiętając jak Ty o tem, że

„Człowiek nie jest stworzony na ły i uciechy, Ale dla dobra swoich bliźnich, ludzi”, a zarazem dbając o to, „by rozum był przy młodości”.

Tak nam dopomóż Bóg!

Nadzwyczaj podniosła i rzewna uroczystość odbyła się w poniedziałek, 24 września, w auli tutejszego Seminarjum Męskiego: Otóż żegnano uroczystie przechodzącego w stan spoczynku pierwszego w oswoobodzonej Polsce tegoż zakładu dyrektora.

Pożegnanie rozpoczęło się o godz. 10-tej. Zebrali się wszyscy uczniowie i wszystkie dzieci szkoły ćwiczeń w auli. Grono nauczycielskie razem z byłymi profesorami, którzy już poszli na emeryturę i z profesorami, którzy kiedyś pracowali w tutejszym zakładzie, a dziś w innych seminarjach są zatrudnieni, oczekiwało ks. dyrektora w pokoju konferencyjnym. Wprowadzono go w otoczeniu grona i gości do przepięknie i bogato udekorowanej auli.

Program właściwy rozpoczął się od odegrania przez orkiestrę uwertury Mozarta p. t. „Uprowadzenie”. Dyrygował p. prof. Kiestra spisała się świetnie. Później zadeklamowała malutka i miłuchna Irenka Szorcówna z dziecięcą prostotą przepiękny wierszyk, pod wpływem którego niejedno oko zalało się łzami wzruszenia. Po niej zadeklamował wiersz uczeń ze szkoły ćwiczeń Labenz, mówił ze serca, szczerze, z werwą chłopięcą. Nastąpiły dwa występy chórowe dzieci pod batutą wprawną p. prof. Białeckiego. Tak pożegnały dzieci księdza dyrektora.

Teraz nastąpiło pożegnanie ze strony seminarzystów. Chór męski zaśpiewał pieśń pożegnalną Dietza do słów ułożonych przez p. prof. Czyżowskiego. Uczeń V. kursu, senior Karnowski przemówił w słowach pałających synowską wdzięcznością i czcią ku ukochanemu tak bardzo przez wszystkich uczniów ks. dyrektorowi, wyrażając żal, że obecny kurs V. nie będzie już mógł składać egzaminu dojrzałości w ręce jego.

Przemówienie p. prof. Tylczyńskiego.

Wielce szanowny, kochany Księżu Dyrektorze!

W szeregu Tobie szczerze oddanych nie braknie i nas, którzy mieliśmy w przeszłości szczęście pracować pod Twoją opieką, pod Twojem kierownictwem. I my przyłączamy się do życzeń, jakie Ci w dniu dzisiejszym wszyscy tu zebrani składają — począwszy od najmłodszych dziełeczek poprzez doroslejszych uczniów aż do Twoich współpracowników.

Nie potrzeba tu wiele słów, sam fakt, że przybyliśmy Cię pożegnać, jest najwymowniejszym dowodem naszego przywiązania, naszej wdzięczności. Byłeś nam, kochany Ks. Dyrektorze, zawsze życziwym przełożonym w pracy zawodowej, ale i pozatem szczerym i życziwym przyjacielem i dobroczyńcą w życiu prywatnym. Otaczałeś zawsze troskliwą opieką nie tylko nas, ale troszczyłeś się i o dobro naszych rodzin. Każdy z nas doznał wiele dowodów Twojej życzliwości i przychylności. Racz więc, zacy Ks. Dyrektorze, przyjmając i od nas przez usta moje wyrazy wdzięczności i zapewnienia dalszego trwałego, szczerzego przywiązania.

Oby Ci Pan Bóg to wszystko coś dla nas uczynił, stokrotnie wynagrodził na Twojem nowem stanowisku.

Srebrne Gody.

Koledze Sławińskiemu — poświęcamy.

Pamiętasz jeszcze?... Rozedrgane dzwony
Grały Wam ongi pieśń słodką, daleką —
Do ślubu grały... Ty, dziwnie skupiony
Tuż przy Niej szedłeś — Ty — zacy człowieku,
Pełen zapału w radosnej podniecie,
Któryś na ziemi obiecał raj stworzyć
Słabej, bezbronnej, a drogłej kobiecie.
Tyś wnet ochłonął... by u stóp Jej złożyć
Swe świetne plany, czyny, ideały!...

Jeno wspomnienia tych chwil Wam zostały.

Wspomnienia cudne... jedyne... wysnione...
Dziś znów Wam dzwony grają rozdzwonione
I znów na chwilę powraca wspomnienie,
Snując tężowe widziadła i cienie...
Kłękniście znowu u Boskich ołtarzy,
Silniejsi wiarą, miłością i zgodą.
Miłość i zgoda — temi Bóg Was darzy —
Niech Was przez życie — w złote gody wiodą!

(Z)

Powstańcy-Wojacy i Hallerczycy

mają 7-go października zjazd w Bydgoszczy.

Odbędzie się uroczystość złożenia ziemi przywiezionej z grobów poległych z Francji na grobie Nieznanego Powstańca Wielkopolskiego, udekorowanie sztandarów i doroczne zawody okręgowe Związku Powstańców i Wojaków.

Wzruszony do głębi swej szlachetnej duszy, po wszystkich tak pięknych a prostych i szczerych wyrazach przywiązania, wdzięczności i żalu — ukochany nasz i tak drogi nam Książę Dyrektor Filipiak w odpowiedzi na wszystko to, co usłyszał i czego w tej uroczystej chwili doznał, w przemówieniu swem zaznaczył, zwracając się wprost do dziatwy i młodzieży, że jest to chwila dla nich i dla niego nader ważna i uroczysta. Powiedział, że to seminarjum bydgoskie, jako uczelnia wybitnie katolicka, stanowi warsztat pracy pełen odpowiedzialności: **Jaka szkoła, takie społeczeństwo, taka przyszłość narodu — jakie seminarja, takie nauczycielstwo, takie szkoły.** Opowiedział dziatwie i młodzieży epizod, mający miejsce tu w Bydgoszczy podczas walk o niepodległość ziem nadnoteckich: **Pewien starzec, patrząc na wojska wyruszające w pole, zapytał głosem donośnym: „Jest Jezus z Wami?” Ci odpowiedzieli: „Jest!” — A staruszek radośnie woła: „Niech Was Bóg prowadzi od tryumfu do tryumfu!”** Zaklina Ks. Dyrektor zatem wszystkich, aby pracowali z Bogiem w sercu, który poprowadzi zapomocą łaski Swej każdą chętną, gorliwie pracującą jednostkę „od tryumfu do tryumfu” w walce ze złem.

Do grona nauczycielskiego zwraca się Ks. Dyrektor — dziękując za miłą współpracę — z zadowoleniem podkreśla, że nie potrzebowaliśmy nigdy żalić się na jakąś dysharmonję. Ze szczerem uznaniem i radością twierdzi, że z Bogiem w sercu wszyscy profesorowie pracowali nad młodzieżą i dla niej. **„Tu w zakładzie tym niema młodzieży, któraby się wyrzywała z jakiemś Bogu przeciwnymi hasłami”.** Przy końcu swego przemówienia życzy Ks. Dyrektor, aby każdy w zawodzie swym znalazł jak najwięcej zadowolenia. Pocięszal, że mimo oddalenia żył będzie z nami, utwierdzając przyrzeczenie tem, iż pragnie, aby ta nić raz nawiązana, nigdy się nie zerwała.

Zakończyła się uroczystość pożegnania odśpiewaniem pieśni „Boże coś Polskę” po czem odbyła się wspólna fotografia.

W ten sposób znalazł się Zakład osieroczonej u progu nowego okresu rozwoju. Życzyć tylko można, aby zyczaję, wniesione doń przez zacnego Kapłana i duch nadal się zachowały jako tradycja, stanowiąca spuściznę po pierwszym dyrektorze w Oswobodzonej Polsce — Księdzu Janie Filipiaku.

Zebrań Ligi Katolickiej parafji św. Trójcy odbędzie się w piątek, dnia 28 bm. o godz. 1/8 wiecz. w Domu Katolickim na Wilczaku, ul. Miedza 2.

Na porządku obrad: 1) wykład o badaczach Pisma św., 2) czytanka z Pisma św., 3) ukonstytuowanie Komitetu Dnia Katolickiego.

Na zebrań powyższe zaprasza się zarządy poszczególnych Lig parafjalnych w Bydgoszczy, oraz zarządy towarzystw parafji św. Trójcy, należące do Ligi Katolickiej.

O liczny udział uprasza zarząd.

Nowy oficjal gnieźnieński.

Dnia 1 października br. przybywa do Gniezna nowy oficjal, ks. regens poznańskiego seminarjum duchownego,

dr. Stanisław Janosik.

Ks. oficjal znany jest z gorliwej pracy w Włoskiejwkach, w Biezdrowie, szczególnie zaś w Poznaniu, gdzie, prócz wikarjatu przy kościołach Bożego Ciała i św. Marcina, miał powierzony urząd katechety przy wyższej szkole żeńskiej panny Linke. Po śmierci prof. ks. prał. Klopscha w r. 1914, ś. p. ks. arcybiskup Likowski powierzył mu profesurę prawa kościelnego i historii kości. w seminarjum duchownym w Poznaniu. W r. 1919 ś. p. ks. arcybiskup Dalbor oddał kierownictwo polskiego już seminarjum duchownego w ręce ks. oficjala. Przez 6 lat ks. regens niestrudzenie popierał wydział prawniczy uniw. poznańskiego, wykładając prawo kościelne. Nowemu oficjelowi „Szczęść Boże” na zaszczytnym stanowisku.

Zakończenie strzelania podokręgowego Bractw Strzeleckich.

Wczoraj zakończone zostało strzelanie konkursowe Bractw Strzeleckich o nagrody i ordery, jakoteż o premje przechodnie „Dziennika Bydgoskiego” i Miejskiego Komitetu W. F. i P. W. z następującymi wynikami:

Tarcz królewska:

Królem został Pilaczyński, Bydgoszcz (92 na 100 możliwych); I. Rycerzem Ganasliński, Bydgoszcz (91 na 100 możliwych); II. Rycerzem Kesterke (89 na 100 możl.).

Tarcz honorowa o premję przechodnią Miejsk. Kom. W. F. i P. W.

Pierwsze miejsce zajęła Bydgoszcz (660 pierścieni na 1000 możliwych). Warunki strzelania — bez oparcia.

Tarcz honorowa o premję przechodnią „Dziennika Bydgoskiego”.

Pierwsze miejsce zajęła Bydgoszcz (887 pierścieni na 1000 możliwych). Warunki strzelania — oparcia.

(Piękne premje przechodnie w postaci srebrnego pucharu i srebrnego wazonu zdobyła Bydgoszcz po zaciętej walce.)

Tarcz honorowa:

1) Parzysz, Bydgoszcz 93 (17); 2) Stefanowicz, Toruń 92 (19); 3) Semrau, Nakło 91 (19); 4) Kesterke, Bydgoszcz 91 (18); 5) Gonczewicz Wład. 91 (15); 6) Gonczewicz Walery, Bydgoszcz 90 (19); 7) Sytek, Nakło 89 (19); Michalski, Bydgoszcz 89 (19); 9) Bińniakowski, Nakło 89 (19); 10) Wiese, Bydgoszcz 88 (20).

Tarcz premjowa Zjednoczenia:

1) Kesterke, Bydgoszcz 59 (20); 2) Pieczyński, Nakło 59 (20); 3) Godzwon, Bydgoszcz 58 (20); 4) Michalski, Bydgoszcz 58 (20); 5) Stryczek, Bydgoszcz 58 (20); 6) Knider, Bydgoszcz 58 (19); 7) Nowak, Bydgoszcz 58 (19); 8) Sytek, Nakło 58 (19); 9) Parzysz, Bydgoszcz 58 (18); 10) Stefanowicz, Toruń 57 (20); 11) Biernacki, Bydgoszcz 57 (19); Wiese, Bydgoszcz 57 (19); 13) Pilaczyński, Bydgoszcz 57 (19); 14) Sporny, Bydgoszcz 57 (19); 15) Szymański, Bydgoszcz 57.

Tarcz wolnoręczna:

1) Stryczek, Bydgoszcz 59 (20); 2) Orłowski, Chełmża 57 (19); 3) Stefanowicz, Toruń 56 (19); 4) Budzyński, Bydgoszcz 53 (18); 5) Marmurowicz, Bydgoszcz 53 (17); 6) Parzysz, Bydgoszcz 52 (18); 7) Kesterke, Bydgoszcz 49 (16); 8) Knider, Bydgoszcz 49 (19); 9) Pilaczyński, Bydgoszcz 48 (13); 10) Wiese, Bydgoszcz 48 (12).

Tarcz orderowa „Kościuszkowa”:

1) Codrow, Łabiszyn 58 (19); 2) Kesterke, Bydgoszcz 58 (19); 3) Nowak, Bydgoszcz 58 (19); 4) Parzysz, Bydgoszcz 58 (19); 5) Stefanowicz, Toruń 57 (20); 6) Orłowski, Chełmża 57 (19); 7) Knider, Bydgoszcz 57 (19); 8) Szcze-

pański, Bydgoszcz 57 (19); 9) Michalski, Bydgoszcz 56 (20); 10) Krzysztofak, Łabiszyn 56 (19); 11) Sporny, Bydgoszcz 56 (19); 12) Szubert, Łabiszyn 56 (18); 13) Pieczyński, Nakło 56 (18); 14) Grześkowiak, Bydgoszcz 56 (18); 15) Biernacki, Bydgoszcz 56 (19); 16) Gonczewicz Wł., Bydgoszcz 55 (20); 17) Osiński, Bydgoszcz 55 (20); 18) Janoske, Bydgoszcz 55 (19); 19) Stryczek, Bydgoszcz 55 (18); 20) Romański, Bydgoszcz 55 (18).

Tarcz premjowa Pomorza:

1) Kesterke, Bydgoszcz 59 (19); 2) Gonczewicz Wal. 58 (20); 3) Sytek, Nakło 58 (20) i 17 dalszych nagród.

Wieczorem po ukończeniu strzelania odbył się na salach Strzelniczy wspaniały

BANKIET,

na którym rolę gospodyń spełniały Panie, z prezesową panią Mayową na czele. Wśród licznie zebranych gości obecni byli przedstawiciele władz cywilnych i wojskowych, prasy i społeczeństwa.

Na wstępie zabrał głos prezes p. May, dziękując Miejskiemu Komitetowi W. F. i P. W. oraz „Dziennikowi Bydgoskiemu” za ufundowanie pięknych premj przechodnich, wnosząc na cześć ofiarodawców okrzyk, który zebrani przy powstaniu z miejsc powtórzyli. W odpowiedzi przemówił p. redaktor Teska, który wskazał na cnoty polskie dawnych organizacji strzeleckich, życząc, aby te cnoty polsko-obywatelskie przedewszystkiem pielęgnowane były w dzisiejszych organizacjach; aby stąd, z tej prastarej ziemi naszej powiódł przykład tych cnot na całą Rzeczpospolitą Polską. Piękną tę przemowę red. Teski, owianą duchem patriotycznym i obywatelskim przyjęto rzeszystymi oklaskami. Przemawiał jeszcze p. Sporny, dziękując wszystkim ofiarodawcom za nagrody i p. Głazik, wnosząc toast na cześć obecnych Pań w ręce p. prezesowej Mayowej

Przy dźwiękach orkiestry i miłej pogawędce, spożyto kolację, po której nastąpiło rozdanie nagród zwycięscom. Nastroj panował serdeczny i miły. Następnie orkiestra dała znak i rozpoczęło tany polskim polonezem, do którego stanęło przeszło 100 par. Bawiono się ochoczo do późnej nocy.

Powstańcy i Wojacy!

Celem dobrego przygotowania się do zawodów okręgowych **wszyscy zawodnicy** mogą przećwiczyć rzut kulą, szermierką i c. k. m. w ten i przyszły czwartek o godz. 5-tej min. 30 na dziedzińcu koszar 62 p. piechoty.

Michalak,

komendant obwodu Bydgoszcz.

Proces o zamordowanie żony.

We wtorek, 25 bm, przed Izba Karną sądu grudziądzkiego toczyła się rozprawa przeciw 54-letniemu Franciszkowi Brzozie, oskarżonemu o to, że pod koniec września ub. roku zamordował pod Nowem swą żonę Wilhelminę. W rozprawie przewodniczył dyr. Kornicki i sędzia zawodowy Kolan. Oskarżał prokurator Olszewski. Z urzędu bronił oskarżonego adwokat Majzel. Przesłu-

chano 22 świadków; jako rzeczoznawcy występowali pp. Hoffman, Urbański z Grudziądza, dr. Bettger z Nowego i prof. Horoszkiewicz z Poznania. O godz. 5,30 po południu na mocy oświadczenia prof. Horoszkiewicza, który udowodnił san-obójstwo denatki, wydano wyrok uniewinniający. Zaznaczyć należy, że Brzoza siedział już 11 miesięcy w areszcie śledczym.

W manewrach pod Swarozynem uczestniczyło przeszło 1300 osób.

Jak nam p. major Krywko, obwodowy komendant P. W. i W. F. na rejon 65 p. p. donosi, w manewrach pod Swarozynem brało udział 974 powstańców i wojaków, 192 strzelców, 84 ze stowarzyszeń młodzieży katolickiej, 81 sokołów, 12 harcerzy, 12 członków koła cyklistów „Orzeł” ze Starogardu, 7 człon-

ków koła podoficerów rezerwy i 15 członków klubu cyklistów i motocyklistów z Gdańska. Co do orkiestr, to najliczniejszą była orkiestra oddziału Związku Strzeleckiego z Zblewa, a nie jak podano w sprawozdaniu, orkiestra z Kocborowa.

PROGRAM W KINACH.

KRISTAL wyświetla obraz p. t. „O czem się nie mówi rodzicom”. W rolach głównych takie potęgi ekranu, jak Nina Vanna, Mary Johnson, Ernest Verebes, Jakób Tiedtke, Eryk Kaiser-Tietz, Olga Limburg i inni.

NOWOŚCI wyświetla arcydzieło filmowe p. t. „Ofiara kabaretu” (winien), wstrząsający dramat, z udziałem światowej sławy artystów. Dziś po raz ostatni.

MARYSIENKA. Dziś po raz ostatni wielki film erotyczno-historyczny p. t. „Rewolucja francuska” (Danton i Robespierre) z Emilem Janningsem w roli głównej.

CORSO. Nadzwyczaj ciekawy film p. t. „Milionowy spadkobierca”. Nadprogram „Początek”, melodramat w 6 aktach. W roli głównej uroczą amerykańką Mary Pickford. Razem 14 aktów.

Zebrań informacyjne w sprawie wyborów do Izby Przemysłowo-Handlowej odbędą się w piątek o godz. 5.30 po poł. w sali hotelu Basta w Inowrocławiu, a jutro w czwartek o 7-iej w hotelu „Polonia” w Nakle.

Kto wygrał na loterji?

W siedemnastym dniu ciągnięcia V klasy 17 polskiej państwowej loterji klasowej, wygrane padły na numery następujące:

15 000 zł nr. 44481.

Po 10 000 zł nr. 145532 147713.

Po 5 000 zł nr. 5313 74403 76695 84614 99294.

Po 3 000 zł nr. 3882 6819 12510 107939 120878 121370 133673.

Po 2 000 zł nr. 5166 5556 6270 20887 52425 79214 95323 99438 121542 130774 135222 148794.

Po 1 000 zł nr. 25267 29566 33227 35321 48244 61198 65665 78061 79227 83268 84957 89692 93322 96182.

Po 500 zł 1204 1448 12580 13689 13885 39886 43255 46150 58730 65217 72284 79381 88435 88787 96895 102697 121015 121301 129844 143700 148614.

18. Państw. Loterja Klasowa

Główna wygrana 750 000 zł oraz dalsze wygrane po 400 tys. zł, 350 tys. zł, 150 tys. zł, 100 tys. zł, 80 tys. zł, 75 tys. zł, itd.

Cena losu 1 kl.: 1/4 40 zł, 1/2 20 zł, 1/4 10 zł. Zamówienia listowe załatwia się odwrrotnie.

M. REJEWSKA, Bydgoszcz

ulica Dworcowa 17 Telefon nr. 27
Konto P. K. O. Poznań 207 963. (24292)

Po 500 zł nr. 5706 7335 7468 9868 9980 11105 11653 12131 14158 14829 15509 15592 15678 15744 15892 18453 19714 19835 20035 20647 23912 25907 26939 29996 31726 32859 33357 33509 34137 34416 35030 35978 36909 41285 54141 42091 43134 44730 46397 46588 48829 52373 52997 53169 54324 54514 55043 55221 55665 57446 59619 63092 63404 66893 67457 68193 69353 69512 69536 69590 70680 70730 70749 72181 72184 72905 74455 75139 75143 75936 76682 77178 77310 79709 80250 80726 81307 82247 85277 88065 88484 88750 90649 90818 91038 91085 91195 91556 92628 92646 94310 94932 96676 96976 98529 100058 101050 101981 103709 105295 105404 105692 106796 106873 108478 112004 115517 116357 116376 116996 118233 118754 118774 118974 119301 119488 124191 125007 126583 127162 127431 127512 127754 127760 129843 131324 132537 133160 134110 135949 138838 139902 141232 143856 144986 145915 146381 146457 148653 148733 149495 150544 150586 151531 152095 154637.

Niewielka ilość losów V-tej klasy 17 Loterji Państw.

jest jeszcze do nabycia w najszcześniejszej Kolekturze

EDWARD CHAMSKI BYDGOSZCZ, ul. Pomorska nr. 1, telefon 39.

Cena ćwiartki losu tylko 50 złotych.

Zamiejscowym losy wysyła się odwrotnie po wpłaceniu należności na konto czekowe P. K. O. 209.007.

Nowy specjalista.

Policja śledcza w Bydgoszczy ujęła 19-letniego Zygmunta Sarnowskiego z Poznania, specjalistę od gry w naparstki, przy pomocy której ograbił on nainwanych z gotówki.

Młody i pomysłowy Zygmunt robił to w ten sposób, że ustawiał na stole trzy naparstki, z których jeden krył rzekomo małą kulkę — i jeżeli partner zgadł pod którym naparstkiem jest kulka wygrywał podwójną, a nawet potrójną stawkę. Zygmunt manipulował tak zręcznie kulką, że chociaż partner widział i był pewny, że kulka znajduje się pod danym naparstkiem, to jednak nie było jej tam, jeżeli Zygmunt nie chciał. Na takiej właśnie „niewinnej” grze Zygmunt został przychwycony przez policję w jednej z tutejszych restauracji; a nie jednej z tutejszych restauracji; a że był już poszukiwany przez policję poznańską, za nadzwyczajne szczęście, jakie posiada właśnie w tej grze, został tam odtransportowany.

Z ŻYCIA TOWARZYSTW.

Tow. Uczniów Kupieckich. Zebranie plenarne w piątek 28 bm. o godz. 8-ej wiecz. w sali hotelu Lengninga. Po zebraniu próba przedstawienia. Uprasza się o liczne i punktualne przybycie.

Zebranie zelatorek żywego Różańca Panien przy kościele św. Trójcy odbędzie się dziś o godz. 7 wiecz. w salce parafjalnej.

Koło śpiewu „Chopin”. Lekcja dziś w środę 25 bm. o godz. 7.30 w lokalu Kleinerta.

S. M. P. Promyk. Dziś w środę nadzwyczajne zebranie obu oddziałów o godz. 7 w salce parafjalnej.

„Lira”. Lekcja śpiewu dziś w środę o godz. 8-ej w salce p. Kołodzieja.

Związek Polsk Rzeźników Hali Miejskiej zaprasza członków na zebranie w środę 26 bm. o 4-ej po poł. w restauracji rzeźni miejskiej. Obecność wszystkich członków konieczna.

PROGRAMY RADJOFONICZNE.

CZWARTEK, 27 WRZEŚNIA.

Poznań. (344,8). Godz.: 7,00—7,15: Gimnastyka poranna. 13,00—14,00: Sygnał czasu, koncert gramofonowy. 14,00—14,15: Notowania giełdy pieniężnej. 14,15—14,30: Komunikat PAT. 17,35—18,00: Kurs elementarny języka francuskiego. 18,00—19,00: Audycja literacka (Transmisja z Warszawy). 19,00—19,25: Odczyt pt. „Powszechna Wystawa Krajowa wobec zagadnień skarbowych” — p. Fr. Kolbuszewski. 19,35—20,00: Odczyt rolniczy. 20,00—20,15: Komunikat gospodarczy. 20,30—22,00: Koncert muzyki i pieśni polskiej. 22,00—22,20: Sygnał czasu, komunikaty: meteor., PAT. i Z. O. K. Z. 22,20—22,40: Nadprogram. 22,40: Czysta radiowa.

Warszawa. (1111). Godz.: 13,00—13,10: Sygnał czasu, hejnał z Wieży Mariackiej w Krakowie, kom. lotn.-meteor. 15,00—15,20: Komun. meteor., gosp., nadpr. 17,00—17,25: „Kacik dla kobiet” — p. Marja Ankiewiczowa. 17,25—17,50: „Wśród ksiązek” — prof. Henryk Mościcki. 18,00—19,00: Audycja literacka. 19,00—19,20: Rzeczmości, oraz kom. Tow. Zach. do hodowli koni w Polsce. 19,30—19,55: Odczyt. 19,55—20,05: Komunikat rolniczy. 20,05—20,15: „Chwilka lotnicza” — p. Jerzy Osioński. 20,15—20,30: Nadprogram, komunikaty. 20,30: Koncert wieczorny, w przerwie biuletyn w języku francuskim. 22,00—22,05: Sygnał czasu, komunikat lotn.-meteor. 22,05—22,20: Komunikat PAT. 22,20—22,30: Komunikaty: policyjny, sportowy, nadprogram. 22,30—23,30: Transmisja muzyki tanecznej.

Bank Polski płać dnia 26 września za:

dolary amerykańskie	8,85—8,84
unty szterlingów	43,00
franki szwajcarskie	170,83
franki francuskie	34,69
marki niemieckie	211,67
guldeny gdańskie	172,21
szylingi austriackie	125,05
liry włoskie	46,44
korona czeska	26,31

Giełda warszawska

dnia 25 września
Papiery Państwowe i obligacje

4-proc. poz. inwest.	000,00	124,00	121,75
5-proc. poz. premj. dol.	000,00	091,00	091,50
5-proc. poz. kon.	000,00	000,00	067,00
6-proc. poz. dol.	000,00	086,50	086,25
10-proc. poz. kol.	000,00	000,00	103,00
5-proc. poz. kol. konw.	000,00	000,00	061,15

Akcje w złotych:

Bank Polski	188,25—178,00
Bank Dyskontowy	000,00—134,50
Bank Handlowy	000,00—117,00
Bank Zachodni	00,00—32,50
Spieś	185,00—187,50
Sila i Światło	000,00—135,00
W. T. F. Cukru	63,00—60,00
Firley	67,50—60,00
W. T. Węgla	107,50—103,00
Nobel	29,00—00,00
Cegielski	00,00—46,50
Modrzewów	40,75—40,50
Ostrowieckie Zakłady	112,00—114,00
Parowozy	33,50—40,00
Starachowice	52,00—52,25

Urzędowe sprawozdanie targowe Komisji Notowania Cen. Poznań, dnia. 25. 9 1928 roku.

Woly:

a) pełnomięsiste, wytuczone woly najwyższej wartości rzeźnej, niezaprężane	186—000
b) pełnomięsiste, wytuczone woly lat 4 do 7	160—166

Bydło:

B. Stadniki:

a) pełnomięsiste, wyrosłe najwyższej wartości rzeźnej	160—170
b) pełnomięsiste młodsze	150—140
c) miernie odżywione młodsze i dobrze odżywione starsze	116—126

C. Jąłówki i krowy:

a) pełnomięsiste wytuczone krowy najwyższej wartości rzeźnej do lat 7	180—170
c) starsze wytuczone krowy i mniej dobre krowy młodsze i jąłówki	156—150
d) miernie odżywione krowy i jąłówki	136—128
e) lichy odżywione krowy i jąłówki	100—114

Cieleta:

b) najprzedniej. cieleta tuczne	200—190
c) średnio tuczne cieleta i najprz. ssaki	170—180
d) mniej tuczne cieleta i dobre ssaki	150—160
e) liche ssaki	000—140

Owce:

a) jagnięta tuczne	000—140
b) liche jagnięta i owce	108

Świnie:

c) pełnomięsiste od 120 do 150 kg. żywej wagi	216—220
d) pełnomięsiste od 80 do 100 kg. żywej wagi	198—204
e) mięsiste świnie ponad 80 kg.	190—180
f) maciory i późne kastraty	150—190

Cedula urzędowa giełty pieniężnej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 25 września 1928 roku.

5% Pożyczka konwersyjna	00,00—66
8% dolarowe listy Pozn. Ziemst. Kred.	96,00—00,00 (za 1 dolar.)
4% listy zastaw, konwert. Pozn. Ziemstwa, Kredytowego 54,00—53,50—00, proc.	
6 proc listy zysnie Pozn. Ziem. Kredyt.	30,00
5% Pożyczka premj. serja II	91,00—00
4% Prem. Pożyczka Inwestycyjna	125,00—124
Hartwig C. I em.	44
Herzfeld — Viktorius I em.	48,00—00
Unja (daw. Ventzki) I em.	—205

Tendencja. spokojna:

CENY TARGOWE W BYDGOSZCZY.

Dnia 26 września.

Nabiał: jaja 2.80—3.00, masło 3.40—3.60, śmietana 2.60—2.80, ser 40—45.
Jarzyny: marchew 10—12, buraki 10, kalafjory 40—80, cebula 25, kapusta 10, czerwona 15, pomidory 35—40, ogórki 40—50, kalarepa 15.
Owoce: jabłka 20—50, gruszki 25—50, sliwki 20—30, borówki 1.30—1.50, jerszyn 70—80, barbery 60—70.
Drób: kurczęta (para) 4.00—6.00, kury 4.00—5.00, gęsi 9.00—11.00, kaczki 4.00—6.00.
Ryby: liny 1.50—2.50, szczupaki 1.50—2.50, łeszcze 60—1.50, okonie 80—1.20, płotki 30—70, węgorze 2.70—3.50, karasie 1.00—2.40.

W poniedziałek, dnia 24 b. m. o godzinie 4 rano zasnęła w Bogu po długich, ciężkich i bolesnych cierpieniach, opatrzona kilkakrotnie Sakramentami św., moja najdroższa żona, nasza najukochańsza i troskliwa matka, siostra, ciocia, bratowa, synowa, i teściowa, ś. p.

z Erdmannów

Marja Erdmannowa

przeżywszy lat 56, o czym donosi w ciężkim smutku pogrążona

Rodzina.

Osielsko, Essen, Bydroszcz, Erfurt, Milwaukee, Kosztowo, Walentynowo, dnia 26 września 1928 r.

Eksportacja zwłok odbędzie się w czwartek, dnia 27 b. m. o godzinie 9 rano do kościoła parafjalnego, skąd po wysłuchaniu Mszy św. żałobnej nastąpi odprowadzenie zwłok na miejscowy cmentarz.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się. (26338)

Obwieszczenie.

W czwartek, dnia 4 października br. odbędzie się w Brodnicy jarmark

na bydło i konie.

Brodnica, dnia 19 września 1928 r. (26358)

Magistrat

(—) Jerzykiewicz, burmistrz.

Krajowy Zakład Psychiatryczny w Świeciu

przyjmie zaraz

2 pracowników biurowych

(mężczyzn) obeznanych dokładnie z pracami biurowymi i ze znajomością prowadzenia registratury. Zgłosz. pisemne zaopatrzone w życiorysy i odpisy świadectw szkolnych oraz dotychczasowej praktyki przyjmują Dyrekcja zakładu do dnia 6 października br. włącznie. Wynagrodzenie wg. XIII względnie XII stopnia. 263

Podróżującego

na oleje mineralne i smary, dobrze zaprowadzonego u klienteli na Pomorzu, na pensję i prowizję. **poszukuje** przedstawicielstwo T-wa Naftowego „Limanowa”. Szczegółowe oferty uprasza się kierować do firmy

„Materiał Budowlany” Sp. Akc. w Poznaniu Oddział w Toruniu, ul. Żeglarska nr. 27.

Gospodyni

dla naszego przedsiębiorstwa **poszukuje**

Cukiernia Grey

Bydgoszcz, ul. Gdańska 23. (26336)

Magistrat **poszukuje** do lecznicy miejskiej

służącego

Zgłoszenia z życiorysem i ewtl. świadectwami z poprzednich zajęć przyjmuje (26360)

Magistrat w Starogardzie.

Ogłoszenie.

Zarząd Kasy Chorych miasta Grudziądza

podaje swym członkom do wiadomości, że począwszy od 24. 9. 1928 wypłata wszelkich zasiłków pieniężnych odbywa się według następującego porządku:

1. Wszelkie poświadczenia na zasiłek pieniężny dla niezdolnych do pracy, pologowy, matek karmiących tudzież pogrzebowy przyjmuje się przy okienku nr. 1 i 2 **tylko od 9⁰⁰ do 10³⁰ przed południem.**

Litera A—L okienko nr. 1

Litera L—Z okienko nr. 2

2. Kasa wypłaca od godz. 10.30 do 12.00 przed południem.

3. Każdy oddający poświadczenie na zasiłek pieniężny winien:

- a) przed oddaniem złożyć na tymże poświadczeniu swój podpis (imię i nazwisko) i to tylko atramentem wzgl. ołówkiem chemicznym,
- b) wylegitymować się wykazem osobistym wzgl. urzędowym poświadczeniem tożsamości,
- c) przy pierwszym pobraniu zasiłku (tylko dla niezdolnych do pracy) przedstawić poświadczenie zarobku od swego pracodawcy z ostatnich 4 tygodni przed chorobą. Dotyczy to tylko członków, zatrudnionych w firmach: „Unja”, Herzfeld i Victorius, „Pepege”, Pomorskie Zakłady Ceramiczne, M. Schulz i „Strug”.

4. Po oddaniu poświadczenia na zasiłek pieniężny otrzymuje dany chory wzgl. odbiorca numer kolejny, z którym do numerem zgłasza się już bezpośrednio w Kasie (wejście z ulicy Murowej), która kolejno wypłaci zasiłek od godz. 10.30 począwszy.

5. Zasiłek należy odebrać osobiście; tylko obłożnie chorzy mogą przesać pisemne upoważnienie do odbioru, wymieniając osobę, która winna się wylegitymować wobec urzędnika. (26249)

Zarząd Kasy Chorych miasta Grudziądza

Przewodniczący (—) Kędzierski

Dyrektor p. o. (—) Krzywiński.

Zwapienie żył.

Przy przedwczesnych oznakach starości zarządzać prospektów o niesfałszowanych wypróbowanych środkach naturalnych. (24020)

Centrale für Lebensreform, Gdańsk 12.

Pani samotna

posiadająca większy kapitał który mogła by ulokować na majątku 1400 morg, może na takowym zamieszkać i ewtl. zająć się prowadzeniem domu u wdowa lat 40. Łask. zgłosz. do Dziennika Bydg. pod „2077”. 26348

Do dzieci poszukuje inteligentnej 26361

dziewczyny

która dzieci opierze.

Mecenasowa **KNA CHOWA** Łobzenica, pow. Wyrzysk

Poważna firma maszyn rolniczych na Pomorzu **poszukuje** na wysoką prowizję **podróżujących**

na maszyny rolnicze do odwiedzania klienteli wiejskiej. Dzielni sprzedawcy, dobrze obeznani z branżą zechcą nadesłać oferty z odpisami świadectw do filij Dzienn. Bydgoskiego, Toruń pod „1721” (26354)

Uczennica

do składu nie niżej 18 lat, władająca językiem polskim i niemieckim, uczciwych rodziców, potrzebna zaraz za wynagrodzeniem. (26340)

Bydgoska Fabryka Parasoli **Rudolf Weissig** ulica Gdańska 9.

Ekspedientkę

dzielną do składu bławatów, towarów krótkich i konfekcji **poszukuje** zaraz przy wolnym utrzymaniu Zgł. „Tani sklep” Nakło, n.-N. Rynek 65. (26368)

Tani Bazar

Stary Rynek 14 obok apteki poleca duży wybór książek do nabożeństwa, także i w niemieckim języku, różańce, medaliki, krzyże, lichtarze, obrazki, figury. 23408

Hotel Rio

Bydgoszcz, Długa nr. 53, pokoje czysto utrzymane od 3 zł. za dobę. 24144

Do działu konfekcji damskiej potrzebne **dwie dzielne ekspedjentki**

zaraz

Bydgoski Dom Towarowy

Gdańska 10 12. (26335)

Napisow wiersz tusty 20 groszy, kazde dalsze slowo 10 groszy. 5 cyfr = 1 slowo — i, w, z, a = kazde stanowi slowo.

DROBNE OGŁOSZENIA

Ogłoszenia większe pod niniejszą rubryką oblicza się na mm o 100% drożej.

Dla poszukujących posady 20% zniżki. — Drobnе ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9 przed południem.

POLECENIA

Na wesela
i wszelkie uroczystości dekoruję stoly, przyrządzam bowle i inne napoje oraz obsługuję. B. Sokołowski. Bydgoszcz, Stary Rynek 20. (26268)

SPRZEDAŻE

Gospodarstwo
prywatne 125 mórg z wszelkim inwentarzem 2 km. od stacji, kościół w miejscu, z powodu podziału na sprzedaż. Cena 55.000, wpłaty 40.000. Zgłoszenia przyjmuje Woźniak, Bydgoszcz, ul. Kujawska 27. (14509)

Skład
rzeźnicki dobrze zaprowadzony, z całkowitem urządzeniem, w Gdyni w dobrym punkcie, cena 5000 złotych na sprzedaż. Zgłosz. pod „Skład rzeźnicki“ do Dz. Bydg. (26205)

Z powodu
innego przedsiębiorstwa sprzedam moją posiadłość prywatną w dużej wsi kościelnej, 5 km. od powiatowego miasta, ca. 4 morgi pszenno-buraczanej ziemi, budynki masywne, ładny ogród owocowy, wszystko w jednym planie. Cena 16.000 zł. St. Olszewski, Piaseczno, pow. Gniew, Pom. (14523)

Ogrodnictwo
7 morgowe w Bydgoszczy, dobre zabudowanie okazują na sprzedaż. Bliższych informacji udzieli Ag. Dóbr „Polonja“, Bydgoszcz, Dworcowa 17, telefon 698. (14546)

Agentura
Dóbr „Polonja“ poleca majątki ziemskie, resztówki, gospodarstwa, młyny, fabryki, domy dobrze się rentujące oraz wille, na bardzo dogodnych warunkach. Westfalewski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (14545)

Okazja!
2 masywne domy, 2, 3 pokojowe mieszkania, z śpiącznikiem, pralnią, chlewami, 2 morgi dobrego ogrodu, Szubińska 21, sprzedam razem lub oddzielnie, bardzo tanio byle zaraz, z powodu objęcia większego przedsiębiorstwa. Właściciel: Kolecki, obecnie Hotel Rios. (26309)

600 mórg
z całkowitym żywym i martwym inwentarzem przy 100 tys. zł wpłaty na sprzedaż. Pryl, Dworcowa 34. (25875)

Dom
ogród, przy stacji Pawłówek, przy Bydgoszczy na sprzedaż. Mucha, Pawłówek, Bydgoszcz (14551)

Dom
z ogrodem i 3 pokojowym wolnym mieszkaniem z powodu wyjazdu zaraz na sprzedaż. Cena według umowy. Wiad. Ks. Skorupki 107. (26305)

Plac budowlany
w Bydgoszczy, przy ulicy Toruńskiej, 17 800 metrów kwadratowych, nadających się pod fabrykę, wile, domy lub ogrodnictwo sprzedam w całości lub parcelami okazują tanio byle zaraz. Kolecki, obecnie Hotel Rios. (26310)

Kamienica
II piętr., 2 składy, oficyna, stolarnia, ogród, 65.000, wpłata 40.000 i wiele innych korzystnie sprzeda „Rolpol“, Bydgoszcz, Gamma 2. (14557)

Skład obuwia.
Z powodu wyprowadzki sprzedam natychmiast mój skład obuwia, polaczony z warsztatem, w Nakle przy ruchliwej ulicy. L. Jeniec, mistrz szewski, ul. Bydgoska 28. 14514

Wielki wybór majątków

8.120 m.	Cena zł 1.800.000
3.410 „	1.400.000
2.920 „	1.800.000
2.700 „	1.350.000
2.016 „	1.400.000
1.600 „	700.000
1.520 „	650.000
1.250 „	600.000
1.200 „	550.000
900 „	600.000
800 „	400.000
700 „	350.000
600 „	300.000
450 „	250.000

Dom
II piętrowy, mieszkanie 5 pok., Plac Wolności, dochód roczny 11.000, cena 85.000, wpłaty 65.000, szybko z powodu wyjazdu na sprzedaż. — Dom III piętrowy, komfortowy blisko Gdańskiej, 65.000. — Dom II piętrowy, ogród 4 pok. mieszkanie, 34.000, duży wybór wil. Szarek, Dworcowa 90. — Telefon 1909. (14558)

Skład
kolonialny, urządzenie, towar, 2 pokoje z kuchnią tania na sprzedaż. Kujawska 37. 26334

Skład kolonialny
wraz z mieszkaniem z powodu stosunków rodzinnych korzystnie sprzedam. Grundtke, Śniadeckich 33. (26344)

Skład
rzeźnicki w pełnym biegu z powodu choroby korzystnie do nabycia. Adr. wskazuje Dzień. Bydg. (14562)

Wóz
4 cal. na sprzedaż. Ul. Toruńska 6. 26301

Duży
koc samochodowy sprzeda Niedźwiedzia 4, skład. 26364

Używane
skrzynie i bednarki (Band-eisen) odda korzystnie: Dom Towarowy B-cia Matcecy, St. Rynek 23. (26332)

Pies
rascowy, wilk 4 miesiące stary tania na sprzedaż. A. Wiśniewski, Wodna 6. (26343)

Powózki
każdego rodzaju tania na sprzedaż. Zapytać Hetmańska 35. (14539)

Piec
pokojowy, żelazny na sprzedaż. Majewski, Mostowa 2. (26328)

Wóz
roboczy 2 1/4 cal. na sprzedaż. Grudziądzka 5, parter prawo. (26299)

Skrzynie
większa ilość sprzeda tania Wydawnictwo Wielkopolskie ul. Fredry 7. 14556

KUPNA

Agentura
Dóbr „Polonja“ poszukuje dla poważnych reflektantów majątków ziemskich, gospodarstw, młynów, fabryk, cegielni, wil i domów. Westfalewski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, telefon 698. (14544)

Zaraz
pieniądze otrzyma każdy za brylanty, platynę, złoto, srebro, monety złote i srebrne oraz wszelką biżuterję. Józef Lis, Bydgoszcz, Gdańska 57. 26336

Kupuje
stałe za gotówkę wszelkiego rodzaju meble używane. kompletne pokoje, meble spadokowe, lustra, dywany, maszyny do szycia, bufety, biurka i wszelkie inne. Jakubowski, Okole, Jasna 9. (26270)

Poszukuje
kupna lokomoty o sile 50-60 koni i prasówkę do cegielni. Oferty pod „B. B.“ do Biura Ogłoszeń IRO, Hermana Frankego 3. (26226)

Butelki
kupuje od wina, placę do 10 groszy. Handel butelek, Chwytowo 14. (26312)

Szafa
(półtora metra) sklepowa, kontuar kupie. Zgłoszenia filja Dz Bydg. Dworcowa nr. 2 pod „Szafa“ (26308)

Poszukuje
kupna domu z ogrodem, możliwie w śródmieściu, do 20.000 złotych z wolnym mieszk. od 5 pok. Wiad W. Piliński, Fab. Masz Roln. Radziejów. 26349

Dom
kupię w Bydgoszczy, przy wpłacie 20.000 zł. Oferty do Dz. Bydg. pod „R. G.“

LEKcje

W miesiącu
wyczynam grać na mandolinie. Zgł. od godz. 15-20, Jackowskiego 2, parter prawo. (26297)

POSADY WOLNE

Książkowy
młodszy z praktyką, o ile możliwości z branży zbożowej potrzebny zaraz. Zgłoszenia z odpisami świadectw i własnoręcznie napisanym życiorysem, pod „Młodszy książkowy“ do Dz. Bydg. (26278)

Przedstawiciel
na miasto Bydgoszcz zaprowadzony w branży kolonialnej poszukiwany. Zgłoszenia: Grudziądz, skrzynka pocztowa nr. 23. (26353)

Gospodini
kucharka, z dobrem gotowaniem, potrzebna do 2-ch samotnych panów od 1. X Zgłaszać się z świadectwami Promenada 23. Referencje wymagane. (26275)

Służąca
uczciwa, zaraz potrzebna. Senatorska nr. 30. (26273)

Panna
lepsza z dobrymi świadectwami, z syciem potrzebna do dwójga dzieci 4 i 8 lat. Konieczka, ul. Gdańska 26. (14521)

Ekspedjentka
zdolna i rutynowana do sprzedaży płaszczy damskich, może się zgłosić codziennie od godz. 11-iej do 1-iej do składu konfekcji Długa 36. 26313

Czeladnik
piekarski, który cośkolwiek pracował przy piecu drzewnym może się zaraz zgłosić. Chojnacki, Grębocin, stacja Toruńskie Papowo. (26356)

Pomocnik
fryzjerski damsko-męski potrzebny. Dworzec, fryzjer. (14524)

Potrzebni
sprzedawcy i sprzedawczynie. Zgłaszać się Poznańska 20 a, od godz. 3 po poł. do 6 wiecz. (26281)

Poszukujemy
egzaminowanego maszynisty, uczonego ślusarza maszynowego w starszym wieku do prowadzenia maszyny parowej i centrali elektrycznej zaraz. Zgłosić się w Fabryce szcetek i pendzli „Piadobama“, Promenada 23-25. 26288

Służąca
do wszelkich prac domowych zaraz potrzebna. Jezuitska 4, I ptr. (26317)

Cieśla
potrzebny. Konieczny, ul. Śniadeckich 46. 14537

Murarz
zaraz poszukiwany. Ulica Garbary 20, Mathes. (26329)

Kamaszniczki
umiejące szyć lub szteperki przyjmie Fabryka Obuwia „Standart“ Bydgoszcz. Wojewódzka nr. 7. (26323)

Czeladnik
kolarski zaraz potrzebny. Warmińskiego 17. 14561

Czeladnik
stolarski potrzebny. Ul. Dworcowa 76. 14536

Cieśli
poszukuje „Rika“, Marcin-kowskiego 9. (26337)

Służąca
która umie dobrze gotować potrzebna. Zgłosz. Dworcowa 13, I piętro prawo. (14553)

Gospodini-kucharka
potrzebna od 1. 10. do wszelkich prac wchodzących w zakres gospodarstwa domowego. Of. do Dz. Bydg. pod „Samotna osoba“. (26319)

Pomocnik
krawiecki potrzebny. Ul. Sienkiewicza 11 a. (14540)

Służąca
uczciwa pracowita do wszelkich robót domowych potrzebna, najchętniej siorota i z Kongresówki na wyjazd. Ks. Skorupki 107 u właściciela. 26306

Służąca
dobrą, do wszystkiego poszukuje. Św. Trójcy 1a, parter na lewo. (26300)

Poszukuje
wychowawczyni do 3 dzieci z znajomością języka niemieckiego ewt. i innych oraz muzyki. A. Brzeski, Kartuzy. 26362

Poszukuje
wychowawczyni do 3 dzieci z znajomością języka niemieckiego ewt. i innych oraz muzyki. A. Brzeski, Kartuzy. 26362

Poszukuje
wychowawczyni do 3 dzieci z znajomością języka niemieckiego ewt. i innych oraz muzyki. A. Brzeski, Kartuzy. 26362

Ekspedjentka
biegła szuka posady w piekarni lub cukierni. Łask. oferty proszę złożyć w filji Dzień. Bydg. Dworcowa 2, pod „H. P.“ 14517

Książkowy
kasjer żonaty poszukuje stałej posady. W ostatniej posadzie był 6 lat. Łaskawe oferty uprasza się pod „Kasjer“ do Dz. Bydg. (26289)

Poszukuje
posady w składzie kolonialnym lub w restauracji z całym utrzymaniem. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Skromna“. (26269)

Pomocnika
fryzjerskiego poszukuje Paweł Rode, Bocianowo nr. 24. (26314)

Dzielnego
robotnika do maszyn poszukuje G. Haberman fabryka mebli, Unji Lubelskiej 9/11. 26331

Dziewczyna
do dzieci i pomocy w gospodarstwie potrzebna. F. Drews, Gdańska 151. 26320

Młody
czeladnik piekarski może się zaraz zgłosić. Toruńska 29. (26316)

Panienska
do dzieci z cośkolwiek życiem potrzebna od zaraz. Garstecka, Inowrocław, ul. Król. Jadwigi 12. (26351)

Młodszy
czeladnik rzeźnicki potrzebny zaraz. Jeziorski, Łasin Pomorz. (26352)

Młodych
robotników i robotnic poszukuje zaraz Nowacki, fabryka rowerów i centryfug, Rycerska 6. (26345)

Rzeźnicki
uczeń może się zgłosić. Dudziak Józef, mistrz rzeźnicki, Solec Kujawski. 26359

Robotnik
od 16-18 lat może się zaraz zgłosić. Toruńska 29. 26307

Dziewcze
do bawienia dziecka potrzebne. Jankowski, ulica Długa 1. 26303

Inteligentna osoba
z dobrimi referencjami poszukuje stałej posady jako gospodini X lub I rzędu. Miejsce ewt. Łojczyna. Of. upr. się skierować w Krynianowa, Rybno pow. Lubawa (Pomorz). 26350

Poszukuje
posady jako czeladnik kolarski od 1. X. lub 15. X. Leon Tusik, Bydgoszcz, ul. Konopna 26, u P. Sznajder. 26296

Bajcer
przyniesiony stolarz poszukuje pracy, zna także polerowanie. Łask. oferty pod „Bajcer“. (26321)

Młoda
ekspedjentka która pracowała w składzie cukierków, oraz ukończyła szkołę handlową szuka odpowiedniej posady. Oferty uprasza się skierować do filji Dzień. Bydg. pod „Młoda“. 14541

Osoba
starsza, umiejąca dobrze gotować, piec i zaprawiać, poszukuje posady. Łask. oferty uprasza się do Dziennika Bydgoskiego pod „C. 18“. (26347)

Szofer
lat 20 z wykształceniem 4 klas. gimn., który w wolnych chwilach mógłby pracować w biurze poszukuje posady. Zgł. do Dzień. Bydg. pod „Szofer“. (26346)

Maszynista
dzielny w swym zawodzie prowadzący wszelkie maszyny parowe, poszukuje zaraz lub 1. X. 28 r. posady, pod „G. 100“, do Dz. Bydg. 26367

Inteligentna osoba
z dobrimi referencjami poszukuje stałej posady jako gospodini X lub I rzędu. Miejsce ewt. Łojczyna. Of. upr. się skierować w Krynianowa, Rybno pow. Lubawa (Pomorz). 26350

Poszukuje
posady w składzie kolonialnym lub w restauracji z całym utrzymaniem. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Skromna“. (26269)

Poszukuje
posady w składzie kolonialnym lub w restauracji z całym utrzymaniem. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Skromna“. (26269)

Na
pończosznica, grubą maszynę szukam pracy najchętniej churtownie. — Racozrówna, Szpitalna 8 do czewca. (26311)

Na
pończosznica, grubą maszynę szukam pracy najchętniej churtownie. — Racozrówna, Szpitalna 8 do czewca. (26311)

Biuro
jedno-pokoje z urządzeniem i telefonem i duży warsztat, od 1-go listopada 28 r. do wynajęcia. Gdańska 41, II p. prawo. (14515)

Piekarnia
w pełnym biegu w dużej kościelnej wsi, na 5 lat do wydzierżawienia. Do objęcia potrzeba 2.500 zł. Kierejewski, Mogilno. 26291

Okazja!
Mogą się zgłosić dzierżawcy, pomieszkanie, 4 morgi ziemi, chlewy i stodoła, blisko miasta. Oferty do Dz. Bydg pod „Dzierżawa“. 26324

Piwnice
lub inne ubikacje nadające się na cele przemysłowe, oraz przytem mieszkanie składające się z 2 pokojów wzgl. i większego i kuchni poszukuje. Oferty pod „W. J.“ do Dzień. Bydg. 26315

Restauracja
z urządzeniem do wydzierżawienia, do objęcia 4000 zł. Nowakowski, Dworcowa 69, tel. 850. 14548

Młyn
parowy, 6 par wałcy, do wydzierżawienia na korzystnych warunkach Nowakowski, Dworcowa nr. 69, tel. 850. Birno centralne. (14547)

Warsztat
nadający się do każdej branży, śródmieściu wydzierżawie. Zielinski, Gdańska 52. (14538)

Salę
dla urzędzenia kina w miejscowości nie poniżej 7000 miesz. poszukuje. Of. do Dzień. Bydg filja Toruń, pod „Sala“ 26355

Dzierżawa
40 mórg przy Bydgoszczy, stacji Pawłówek. Mucha, Pawłówek, Bydgoszcz. (14550)

Piekarnia
zaraz do wydzierżawienia w dużej kościelnej wsi blisko stacji kolejowej. Of. pod „700“ do Dz. Bydg. (26318)

Mieszkanie
4 pokojowe bezdzietnym odda właściciel domu. Ul. Chopina 10. (26327)

Poszukuje
7-9 pokojowego mieszkania w centrum miasta, nadające się dla adwokata najlepiej, wprost od właściciela, w rachubę przychodzi: ul. Dworcowa, Gdańska, Mostowa, Westfalewski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. 14543

Do wynajęcia
pokój z kuchnią. Ul. Gołębia nr. 89. 26304

Poszukuje się
1-2 pokojowego mieszkania z kuchnią. Czynnicy płaci się zgóry za 1/2 roku. Getewe, Dworcowa 59, tel. 668 i 1593. (26330)

3 pokoje
z kuchnią roczny czynsz odda gospodarz. Wiad. „Norma“ Gdańska nr. 24. 14561

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Pokoje
eleg. umeblowane z urządzeniem łazienki od 1. X. do wynajęcia. Plac Poznański 12, I pr. (26277)

Solidnego
pana na wspólny ładny pokój poszukuje się o 1 października. Adres wskaże filja Dz. Bydg. Dworcowa 2. (14552)

Pokój
umeblow. lub bez mebli, gdzie się spokojnie uczyć można poszukuje panna z lepszej rodziny. Pokoje z użyciem fortepjanu mają pierwszeństwo. Łaskawe oferty z podaniem ceny uprasza do filji Dz. Bydg. pod „K. 585“. (14542)

Pokój
umebl. do wynajęcia, ul. Kordeckiego 14, I ptr. prawo. (26322)

Pokój
dla 2 panów do wynajęcia. Mierzuchowska, Warszawska 5. (14549)

Pokój
miły i z osobnym wejściem, w centrum miasta lub blisko ul. Jagiellońskiej potrzebuję od 1. X. Zgł. do filji Dzień. Bydg. pod „Emzet“ lub tel. 1161. 14535

Pokój
ładny dla inteligentnego pana do wynajęcia. Śniadeckich 33, II. piętro pr. narożnik Dworcowej. (26341)

Pokój
umeblowany z utrzymaniem lub częściowym dla solidnej osoby. Ul. Konarskiego 3, II p., 3-5. (14179)

Poszukuje się
pana na wspólny pokój z całodziennym utrzymaniem. Warszawska 22, w składzie rzeźnickim. (14559)

Poszukuje się
pana na wspólny pokój z całodziennym utrzymaniem. Warszawska 22, w składzie rzeźnickim. (14559)

Poszukuje się
pana na wspólny pokój z całodziennym utrzymaniem. Warszawska 22, w składzie rzeźnickim. (14559)

Poszukuje się
pana na wspólny pokój z całodziennym utrzymaniem. Warszawska 22, w składzie rzeźnickim. (14559)

Poszukuje się
pana na wspólny pokój z całodziennym utrzymaniem. Warszawska 22, w składzie rzeźnickim. (14559)

Poszukuje się
pana na wspólny pokój z całodziennym utrzymaniem. Warszawska 22, w składzie rzeźnickim. (14559)

Poszukuje się
pana na wspólny pokój z całodziennym utrzymaniem. Warszawska 22, w składzie rzeźnickim. (14559)

Poszukuje się
pana na wspólny pokój z całodziennym utrzymaniem. Warszawska 22, w składzie rzeźnickim. (14559)

Poszukuje się
pana na wspólny pokój z całodziennym utrzymaniem. Warszawska 22, w składzie rzeźnickim. (14559)

Poszukuje się
pana na wspólny pokój z całodziennym utrzymaniem. Warszawska 22, w składzie rzeźnickim. (

Chrońca prywatny

złatwia wszelkie, choćby najtrudniejsze sprawy sądowe, karne, procesowe, spadkowe, hipoteczne, waloryzacyjne, kontraktowe, spółkowe, najmu, podatkowe itd., ściąganie należności i udziela porady prawnej.

St. Banaszak,
Bydgoszcz,
Cieszkowskiego 2. Tel. 1304.
Długoletnia praktyka.

POLECENIA

Płótna

Iniane i półiniane i t. p. lepsze wyroby tkackie poleca firma J. Jórasz, Przemysł Tkacki, Karczyna, pow. Krosno, woj. lwowskie. Nadesłać 1-2 zł na próbki i nadmienić których tkanin potrzeba. Zamawiający towar otrzymają premję. (25902)

MEBLE

Najtańsze źródło zakupu w wielkim wyborze kompletnych pod gwarancją deb.: jadalni, sypialni, pokoi meskich, kuchni oraz mebli pojedynczych, także wyściełane solidnego wykonania własnych warsztatów na dogodnych warunkach poleca Ignacy Grajbert, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 8, telefon 1921. 9574

Nowożeńcy!

kupują meble wszelkiego rodzaju, oraz leżanki, kanapy i materace tylko u Andrzeja Nowaka, Podgórna 28, róg Wełnianego Rynku. (21901)

Mebel!

Przy dogodnych warunkach polecam: kompl. pokoje meskie, kluby, jadalnie, sypialnie, kuchnie jako też pojedyncze meble, szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy, łóżeczka, biurka, lustra i inne przedmioty. Piechowiak, ul. Długa 8. Tel. 1651.

Kanapy leżanki

i materace najtańszej i pod gwarancją sprzedaje tylko Andrzej Nowak, ul. Podgórna 28, róg Wełniany Rynek. (22625)

Elegancka

pracownia przyjmuje płaszcze i suknie do szycia. Chrzanowska, ul. Sienkiewicza 30. (18763)

Wzięzione suknie

pulawery, kamizelki, bieliznę i t. d. wykonuje S. Bauer, Pracownia swetrów, ul. Bocianowa 17. 14059

Mebel

Jadalnie, sypialnie, pokoje meskie i różne meble w wielkim wyborze od najwykwintniejszych do pojedynczych. Ceny i warunki najkorzystniejsze. Dobrzyński, Długa 4. (23100)

Suknie

kostjumy, płaszcze wykonują elegancko nie drogo. Uczę Krowa. Warszawska pracownia Jost, Pl. Piastowski 12. (14429)

SPRZEDAŻE

Majątek

200-500 morg, warunek dobra gleba, najchętniej bez inwentarza poszukuje celem dzierżawy. Zgłoś. Lewicki junior, Sortyka, poczta Wrocław pow. Wąbrzeźno. (14494)

1 ptr. dom

duży ogród, 4 pokoje wolne. Wpłata 18.000 zł. Sprzeda Sokołowski, Plac Wolności 2. (14507)

Okazja

skład kolonijalny, 40 lat istniejący, dobrze zaprowadzony z mieszkaniem 6500 zł. sprzedam. Plac Piastowski 7. Wytworna zabawek. 14511

Baczność! Okazja!

Dom 3-ptr. 3 interesa 100 tys. wpłaty 35 tys. zł. resztę na spłaty. Dom II. z 4 interesami 130 tys. Dom 2-ptr. 3 interesy 75 tys. zł. Dom 2 ptr. z interesem 60 tys. zł. Dom 2 ptr. z 2 interesami 35 tys. zł. Dom 2 ptr. 25 tys. wpłaty 15 tys. Dom 1 ptr. z 2 interesami 25 tys. zł. Dom 1 ptr. 2 interesy 7 tys. zł. wpłaty jak równ. moc innych obiektów poleca i świeże zlecenia przyjmuje biuro Pogoń, Bydgoszcz, Dworcowa 80, tel. 1815.

Gospodarstwo

15 morg, inne 70 morg korzystnie na sprzedaż. Oferty pod nr. „405“ do Dzien. Bydg. (26247)

Piekarnia

wolna z domem za 13.000 zł sprzedam Sokołowski, Plac Wolności 2. (14452)

Sprzedam

dom w centrum, 5 pok. wolne zaraz, cena 85 tys., wpłaty 65 tys., agenci Wykluźni. Zgł. do filij Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (14415)

Fabryka

cukierków i czekolady z 2 kawiarniami przy Rynku i głównej ulicy, dobry obrót, z powodu innego przedsiębiorstwa nasprzedaż lub do wydzierżawienia. Pożądane 4-12000 zł. Of. pod „A. N.“ do Dzien. Bydg. (26255)

Sprzedam

dwa domy w rynku, dwa składy, miasto 6 tys. ludności. Zgłoszenia do Dzien. Bydg. pod „2412“. (26266)

Piekarnia

(26054) w pełnym biegu w Inowrocławiu z powodu starości natychmiast na sprzedaż. Łask. of. do Dzien. Bydg. pod „A. B. 38“. (26266)

Hotel

w mieście powiatowym, 6 pokoi gościnnych, 4 ubikacje restauracyjne, mieszkanie 3 pokojowe, urządzenie, do tego 2 sklepy z mieszkaniami, duży zajazd, wielki ogród owocowy w dobrym punkcie, przy małej wpłacie korzystnie sprzedam z powodu wyjazdu zagranicę Ruszkowski, Warmińskiego 12. 14498

Skład

przy Gdańskiej, centrum, za 10.000 zł sprzedam. Wiadomość w filij Dzien. Bydg. 14532

Łożel w Bydgoszczy

ca. 30 qm. do tego kantor. 2 pokoje piwnica. Czynsz b. niski. Nadaje się na każde przedsiębiorstwo, do odstąpienia. Do objęcia urządzenie potrzebne ca. 15 tys. zł. Of. pod „Skajka“ do filij Dzien. Bydg. Dworcowa 2. 14417

Okazja!

Maszyny cukiernicze do wyrobów karmelków na sprzedaż, do małego warzcharu. Wiadomość Starogard, ul. Kościuszki 67, skład. (25860)

Motocykl

1½ P. S. okazujnie na sprzedaż. Cena 275 zł. Obejrzeć można Kordeckiego 15-16, warsztat samochodowy. (14499)

Na sprzedaż

sypialka kompletna, kanapa, leżanka, szafka do zegara, gramofon z płytami, rower męski (ew. zamianie na damski) Ul. Dworcowa nr. 65, II ptr. lewo. (14506)

Baczność!

Samochód półciężarowy 1½ ton „Chevrolet“ i „Ford“ mało używane korzystnie na sprzedaż. Tamże jest 1 podwozie „Ford“ rozebrane do nabycia. Ul. Dworcowa 65, gospodarz. (14505)

Drzwi

do bramy i lodówkę sprzedam. Plac Piastowski 1, I ptr. lewo. (14504)

Fortepjan

stary do ćwiczeń sprzedam tania. Tel. 624. (14529)

Ładne

duże gruszki „szare bery“ na sprzedaż, mogą polecieć funt po 35 gr. Bielański, Litewska 6. Od godz. 9-10 rano i od 2-4 po poł. (14496)

Auto-Ford

w dobrym stanie, nowo kupiony, z nowymi oponami, lakierowany, bardzo szeroki, otwarto tania na sprzedaż. Of. pod „A. F.“ do Dzien. Bydg. (26254)

Całkowite

centralne ciepło-wodne ogrzewanie lub sam piec poszukuje. Ritter, Fordecka 75. (26185)

Pianino

krzyżowa śliczny dźwięk, sprzedam Majewski, Pomorska 65. (14245)

Soku

na cukrze 100 ltr. po 1,80 za litr zaraz na sprzedaż. Hetmańska 7, parter lewo. (14432)

Samochód

4 osobowy 818 marki „Opel“ za bezcen lecz gotówką, zaraz na sprzedaż. Hetmańska 30, gospodarz. 14261

Baczność

domokrążni i armatorów! Mam do oddania większą ilość grzebielni i guzików z małym błędami po bajecznie niskiej cenie. Reflektanci zechcą się zgłosić pod „26293“ do eksp. Dzien. Bydg. Poczta poczta wysłana opróbkowana oferta. 26293

KUPNA

Kamienice

kupię natychmiast z wolnego mieszkań em, wpłacie gotówką 100.000 zł. Zgłoszenia T. Marciniak, Kościelna ul. Wodna 5. (26268)

Dom

kupię w Bydgoszczy, przy wpłacie 20.000 zł. Of. do Dzien. Bydg. pod „R. G.“ 26166

Wannę

używaną do kąpeli poszukuje Fudziński, Szpitalna 5, skład obuwi. 26171

Wiesie

końskie kupię Fabryka Szczotek, ul. Śniadeckich nr. 45. (14510)

Kapusty

100-200 centnarów kupię. Oferty fr. wagon z podaniem ceny upraszam. Oborniki, skrzynka pocztowa 13, Poznańskie. (26221)

Kupię

całkowite urządzenie do składu cukierków. Zgłoszenia Hotel Metropol, ul. Dworcowa 33. (26222)

Kaloryfery

i rury do ogrzewania centralnego, używane oraz sztyld szklany 4-5 mtr. długi, używane kupię. Of. pod „Kaloryfery“ do filij Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (14472)

Płecyk

gazowy, używany kupię. Zgł. do Kowalski, Dworcowa 32. (14408)

Piec

kafłowy przenośny mało używany kupię. Of. pod „Piec“ do filij Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (14500)

Dobermana

młodego lub dogę niemieccką kupi Pfeiffer, Sw. Jańska 15. (26285)

LEKCJE

Zapisy

na kursy maturalne do kształcących kl. IV.-VIII. Szkoła Sw. Trójcy, Kordeckiego, g. 6-9. (25565)

Francuskiego

nauczycielka udziela lekcji. Godziny przyjęć 11-12 i 4-5. Krasieńskiego, 14, II piętro. 14434

Lekcji

na fortepianie udziela dzieciom i dorosłym Kierońska, Gdańska 49, II p. 14525

Matura!

Przygotowuję gruntownie. Włostowski, Gdańska 43. 26259

Matura!

francuska, gramatyki, literatury, konwersacji u dzielał. Dworcowa 66, I p. lewo. (25987)

Książkowość

korrespondencji (polskiej, niemieckiej, franc.) stenografii pisania na maszynach i innych przedmiotów handlowych nauczają praktyczne kursy handlowe w m. przy ul. Chrobrego 7 (dom własny). Lekcje od godz. 4-7 w., maszyny 9 rano do 8 wieczorem, jedna godz. 10 zł miesięcznie. Prospekt na żądanie. Zapisy przyjmuje w godzinach 5-5 Dyrekcja. (26116)

Udzielam

lekcji francuskiego. 1zł za godz. Przyjmuję od 4-5. Krasieńskiego 14, II ptr. (14508)

POSADY WOLNE

Agenci

którzy odwiedzają rolników w woj. Poznań i Pomorzu zabrać mogą na wysoką prowizję leczniczy środek chorób bydła. Zarobek 50 zł dziennie. Zgł. przyjmuje Wyt. chemiczna Ostrzyce, powiat Kartuszy Pomorze. (25519)

Dzielnego

fryzjera oraz dzielnej fryzjerski poszukuje zaraz P. Kroenke, Dworcowa 1a. 26107

Silnego

pomocnika poszukuje Ogródniczo Schroeder, Czyżkowsko, Grunwaldzka nr. 66. (14433)

Młodszy

czeladnik młynarski i uczeń poszukujemy Młyn Przyłęki pow. Bydgoszcz. 25280

Poszukuję

pomoćników stolarskich Grudziądzka 13. (26220)

Pomocnika

fryzjerskiego poszukuje. Kessin, Grunwaldzka 7. 26237

Krawcowa

które umieją samodzielnie szyć płaszcze damskie. mogą się zgłosić. Szulcowa Gdańska 43. (26172)

Ucznia

syna uczniwych rodziców, który się chce dobrze wyuczyć p. ekarstwa przyjmie natychmiast St. Modrakowski, mistrz piekarski, Fordon n/Wisłą. (25203)

Dzielnego

poszukuję potrzebna. Ul. Promenada 10, Niedbalska. 26294

Potrzebna

gospodyni na wieś do małego gospodarstwa. Of. pod „Wież“ do filij Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (14522)

Uczeń

potrzebny zaraz. Piekarnia, Bocianowa 12. (14513)

Służąca

uczniwa do wszelkich prac domowych potrzebna od 1. 10. Aleje Mickiewicza 7, skład kolonialny. (14513)

Fryzjerski

pomocnik męski może się natychmiast zgłosić do zakładu fryzjerskiego Józefa Kity w Czarnkowie, ul. Gdańska 3. 26264

Krawcowa

w dom może się zgłosić. Gdańska 75c, II ptr. prawo. (14493)

Służąca

14-16 letnia, najchętniej z wioski może się zgłosić. Hoffmanowa, Kordeckiego 35. (26236)

Uczeń

który ma zamiar wyuczyć się zawodu fryzjerskiego, musi mieć dobre świadectwo szkolne z porządnej rodziny, może się zgłosić od 1. października. Leon Dahler, Bydgoszcz, ul. Hetmańska 19. (14530)

Potrzebna

kucharka samodzielna od 1. X. 28 r. Zgłoszenia Hotel Warszawski. 14527

Modniarka

potrzebna zaraz z całemu utrzymaniem. Reflektuje się tylko na pierwszorzędną siłę. Anna Kaczmarska, Kościuczyna, Długa 11. (26065)

Pracząca

(14455) potrzebna na stałe zaraz do restauracji „Pod Orłem“.

Ekspedientka

rzeźnicza dobrze znająca swój zawód może się zaraz zgłosić. Osobiste zgłoszenia przyjm. Jan Buchholz mistrz rzeźniczy Grudziądz, Pańska 21 tel. 325 26245

Szawców

dla wyrobu męskiego spilkowanego obuwia kamieszniczek na stałą pracę poszukuje Liwa, Dworcowa 89. (14484)

Czeladnik

krawiecki potrzebny zaraz. Wiewiórka, Bocianowa 28. (14482)

Dzielnego

lepszego charakteru gospodyni do prowadzenia gospodarstwa domowego u samotnego kupca zaraz lub od 1. listopada 1928 r. potrzebna Zgł. z fotografią uprasza się do filij Dzien. Bydg. pod „W. L. 100“. 14490

Marzantka

pierwszorzędna potrzebna. Gdańska 141. (14488)

Służąca

(14507) do wszystkiego z dobrem gotowaniem poszukiwana zaraz. Mazowiecka 2, II p. pr. od 9-11 i 2½-4½.

Uczeń

stolarski potrzebny. Długosza 3. 26283

POSADY POSZUKUJĄ

Służąca

kucharka poszukuje posady na wsi lub mieście od 1 października. Zgł. księgarnia Masłowski, Solec Kuj. (26250)

Poszukuję

posady bufetowego. Kaucję mogą złożyć do 3000 zł. Łask. oferty proszę składać do filij Dzien. Bydg. pod „Bufetowy“. (14581)

Panna

starsza, energiczna, lubiąca dzieci. zna prace domowe poszukuje stałej posady od 1. X. Zgłoszenia pod „Dobre państwo“ do filij Dzien. Bydg. (14491)

Gospodyni

umiejąca łatwo szyc i prać szuka posady. Of. pod „Gospodyni“ do filij Dzien. Bydg. Dworcowa 2. 14519

DZIERŻAWY

Piekarnia

oddam, wydzierżawię z urządzeniem bez odstępnego zaraz 2000 zł. Biuro Pogoń, Dworcowa 80. 14378

Plac

przy ulicy Dworcowej, nadający się na każde przedsiębiorstwo lub składnicę do wydzierżawienia. Zgł. do filij Dzien. Bydg. pod „B. K.“ (14405)

Jeziorka

duże i małe, zarybiono wydzierżawię. — Oferty szczegółowe z podaniem warunków do filij Dzien. Bydg. pod „Jeziorko“. (14503)

MIESZKANIA

Mieszkanie

w nowej budowlu spójne po za miastem do wydzierżawienia. ul. Ujejskiego 44. Własciciel. 23927

Z powodu

wyjazdu pokój z kuchnią odstąpię zaraz za zgodą gospodarza temu, kto zakupi całe zagospodarzenie. Adres wskaze Dzien. Bydg. 25276

Mieszkanie

pokój z kuchnią lub dwa poszukuje, czynsz za rok z góry lub podług ugody. Oferty pod „Walma“ do Dzien. Bydg. 26279

Mieszkanie

3 pokoje z wszelkimi wygodami zamienie na jeden duży pokój z kuchnią. Ulica Promenada 22, Smaruj. 14487

Odstąpię

mieszkanie dwa pokoje z kuchnią od 1. X. 28. Ul. Kujawska 107. 14485

POKOJE

Matężstwo

bezdziatne poszukuje 2 pok. próżnych z urządzeniem kuchni i światłem elektr. oraz łazienką, najchętniej u inteligentnych ludzi. Of. do filij Dzien. Bydg. pod „L. Z.“ (14479)

Pokój

dla 2 panów do wynajęcia. Sienkiewicza 52 I ptr. prawo. (26175)

Pokoju

z utrzymaniem w śródmieściu najchętniej u starszej osoby poszukuje urzędnika. Planino požądane. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Urzędniczka“. (26201)

Umeblowany

pokój z kuchnią do wynajęcia zaraz. Ul. Królowej Jadwigi 8a, parter. 14489

Pokój

słoneczny elegancko umeblowany dla lepszego pana lub pani z utrzymaniem do wynajęcia od 1. X. Kollątaja

Przetarg na dzierżawę zbioru wikliny.

Podpisany urząd wydzierżawi w drodze publicznego nieograniczonego przetargu ustnego jednorazowy zbiór jednorocznej wikliny:

- a) na 12 działkach o przybliżonym łącznym obszarze około 5,5 ha w kępie lewobrzeżnej w km. 882,0 do 884,2 Wiśły pod Kuchną oraz
- b) na 11 działkach o przybliżonym łącznym obszarze około 31,0 ha w kępie lewobrzeżnej w km. 866,10 do 862,70 pod Aplinkami

we wszystkich wypadkach za zapłatą w gotówce. Przybliżone obszary pojedynczych działek waha się w granicach od 0,5—5,10 ha.

Przetarg odbędzie się dla każdej działki oddzielnie dnia 10-go października 1928 r. o godzinie 11,30 w restauracji Schwartza w Gniewie.

Warunki przetargu względnie dzierżawy można przejrzeć i bliższe informacje otrzymać w biurze podpisanego Urzędu w godzinach urzędowych. (26248)

Zarząd Dróg Wodnych w Tczewie.
Do l. dz. 3806/28.

Ogłoszenie.

8. Okręgowe Szefostwo Budownictwa Toruń, Łazienna 11 — poszukuje

kilku inspicjentów budowlanych

obeznanych z prowadzeniem budowy i sporządzeniem kosztorysów.

Reflektanci prześlą odpisy świadectw i dokumentów wraz z podaniem warunków. (26106)

8. Okręgowe Szefostwo Budownictwa w Toruniu ul. Łazienna nr. 11

Szef Budownictwa O. K. VIII.
(—) Hornowski, ppłk. inżynier.

Dla większego biura poszukujemy od 1. X. 1928 r.

kierownika kancelarii

pierwszorzędną siłę, władającego językiem polskim i niemieckim. (26251)

Grudziądz

Dr. SPITZER **Dr. PEHR**
adwokat i notariusz   adwokat

Poszukuję zaraz lub od 1 października młodszego dzielnego

dekoratora ekspedjenta

z dobrem piśmem laku. Oferty z podaniem referencji, dołączeniem świadectw i fotografii proszę nadsłać do:

Antoni Karwasz, Świecie, Rynek nr. 3
Bławy, konfekcja i towary drobne. (26136)

Poszukujemy

energicznego dobrze ułożonego i wymownego na Pomorze i Kujawy. (26127)

kupeca-podróżującego

Franciszek Kosznik
Fabryka Mydeł Bydgoszcz, Bocianowo 4, Tel. 801.

Książkowy(a)-contokorrecista(ka)

rzutki i zdolny pracownik, władający językiem polskim i niemieckim w słowie i piśmie, poszukiwany natychmiast przez większe przedsiębiorstwo

Oferty w niemieckim języku z podaniem wymaganej pensji per Grudziądz, skrzynka pocztowa 4. (26252)

Poszukuje

od 1. X. br. do mej winiarni i restauracji rzutkiego i dzielnego

pomocnika

Zgłoszenia z odpisami świadectw, podaniem referencji i pensji przy wolnym stole i stancji skierować należy do

A. Matuszewski

Winiarnia - Restauracja i skład delikatesów
Grudziądz, ul. Mickiewicza 28.
(26363)

Siłę biurową (kobiety)

gruntownie znająca buchalterię i język niemiecki w słowie i piśmie, przyjmujemy natychmiast. — Zgłoszenia osobiste do Kolektury Loterii Państwowej Edward Chamski, Bydgoszcz, Pomorska 1. (26339)

NA RATY NA RATY

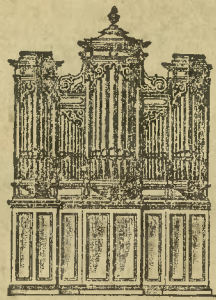
RADJO

APARATY I CZĘŚCI SKŁADOWE

Największy wybór nowości

ZAKŁADY RADJOTECHNICZNE

Inż. R. i T. JANKOWSCY
Bydgoszcz, Śniadeckich 2. Tel. 11-07.
1043

Nowe harmonje

od 3 do 20 rejestrów w rozmaitem wykonaniu po cenach fabrycznych do nabycia w firmie

M. Wybrański i S-ka

Dział harmonij (26284)

Jagiellońska 29 Bydgoszcz Telefon 1719

Adam Ziemski

Bydgoszcz

ul. Gdańska 21 — Telefon nr. 148

Rok założenia 1908

Specjalny pierwszorzędny magazyn galanterji męskiej

25573

Stale nowości

Bielizna, krawaty, rękawiczki,
Kavelusze Borsalino, Hüffel i krajowe
Czapki, trykotaże, laski, pullovery,
kamizelki, Bonjourki

Olbrzymi wybór. Najlepsze gatunki. Ceny konkurencyjne.

Ogórki kiszone, kapustę kiszoną

wagonowo i beczkami ma do oddania firma

I. G. Beyer nast. **W. Buczkowski**
25984) Chelmno. Telefon 87.

Hallo Gospoście!

Mieszkania Wasze będą wolne od kurzu i pyłu jeżeli **zbieracz kurzu „SPERKO“** znajdować się będzie w domach Waszych. (25063)

Zadajcie zbieracz kurzu „SPERKO“ w wszystkich składach sprzętów kuchennych, drogerji oraz w wytwórni zbieraczy kurzu.

Edmund Sperkowski, Wejherowo, św. Jacka 25.

Kupuje każdą ilość

SŁOMY

prasowanej lub prostej loco stacja załadowania za gotówkę. Wysyłam także własne furmanki. (26302)

Śrutownia i Sieczkarnia

Bydgoszcz, Nowy Rynek 3. Tel. 2126.

Wielki popyt na

Jähnego-Pianina

jest najlepszym dowodem pierwszorzędnej jakości.

Złoty medal (26325)

Największy sukces na Targach Wschodnich

Centrala Pianin

Bydgoszcz, Pomorska 10. Tel. 17-38.

Przedstawiciele w wszystkich większych miastach.

KUPUJCIE WYROBY

Boguna

FABRYKI POWIDEL BURACZANYCH MARMELAD I POWIDEL ŚLIWKOWYCH

C. F. MÜLLER i SYN

BOGUSZEWO - POMORZE.

ADRES TELEGRAFICZNY: „BOGUNA“

ROK ZAŁOŻ. 1891. — TELEFON I i II.

= WSZĘDZIE DO NABYCIA. =

Resursa Kupiecka

Od dziś

zupełnie nowy program.

W niedzielę 2 przedstawienia o godz. 4-ej i 8-mej.

(25214)

HEMOROIDY

STAN ZAPALNY · KRWAWIENIE
SWĘDZENIE

USUWA

HEMORIN-KLAWE

Pięgi

złote piamy, opaleniznę

usuwa pod gwarancją

aptekarza Jana Gadebuscha „AXELA“, krem od pięgow 1/2 słoika 2,50 zł, 1/1 słoika 4,50 zł do tego mydło „AXELA“ 1 kaw. 1,25 zł, 3 kaw. 3,50 zł. Do nabycia w Bydgoszczy w następujących drogerjach:

Apteka pod Aniołem, Gdańska, Fr. Bozacz, Dworcowa 84, St. Bożęński, Gdańska 23, M. Buzalski, Grunwaldzka-Drogerja, Drogerja pod Lwem, Sienkiewicza 48, Drogerja pod Łabędziem, Gdańska 5, Foto-Drogerja, Jagiellońska 43, J. Gluma, Dworcowa 19a, M. Górecki, Pomorska 8, H. Gundlach, Poznańska 4, W. Heydemann, Gdańska 20, B. Kiedrowski, Długa 64, Kindemann, Nakleńska, Kopezyński, Śniadeckich, I. Kotlega, Dworcowa 18, Apt. Kuźaj, Długa 41, E. Lewandowski, Długa 41, J. Owczarski, Grunwaldzka nr. 13, Apteka Piastowska, Pl. Piastowski, Apt. Ig. Rochon, Niedźwiedzia, Karol Stark, Gdańska 48, Apt. Umbreit, Bydgoszcz-Okole, Apteka drogerja H. Walter, Gdańska 37, Schiefelbein, Bydgoszcz, Bocianowo, Nowicka, Bydgoszcz, Zbożowy Rynek 3, A. Kloniecki, Osie (Pomorze), Br. Gruber, Włocławek, Hallera, R. Kowall, Włocławek, Rynek 6, A. Sturzel, Nakle Hallera 133. (4280)

Krawcowa szyje gustownie garderobę damską i dziecięcą po przystępnych cenach. **Kujawska 96**, parter lewo, II drzwi. (25405)

Nauki o

księgowości, korespondencji i stenografji udziela (14246)

G. Vorreau
rewizor ksiąg
Bydgoszcz
ul. Jagiellońska 14.

Na raty

miesięczn. 18 zł

pierwsza wpłata 36 zł

Kromczyński, Poznań
Al. Marcinkowskiego 5.
16 66

Stemple

kaukukowe i metalowe widać

Fr. Zawadzki
Bydgoska
Fabr. Stempli
Pomorska 13
Telefon 70

Kilka wagonów suszonego korzenia cykoryjnego

kupimy. (26134)

Krotoszyńska Fabryka Kawy Jodowej „EXTRA” Stanisławski i Ska
Tow. Akc.

Cena ogłoszeń: 20 gr. za milim. i lamowo, szer. 38 m/m. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 50 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 90 gr., na dalszych stronach 75 gr. za milim. i lam., szer. 67 m/m. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 20 gr., każde dalsze 10 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie zniżki upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank Gospodarstwa Krajowego, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Redaktor odpowiedzialny: Maksymilian Wiertelorz w Bydgoszczy.